

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKA NALOGA
ANJA COLJA**

KOPER 2015

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Visokošolski strokovni študijski program
prve stopnje Predšolska vzgoja**

**Diplomska naloga
PROJEKT: OD BRANJA DO LUTK
PRIMER MEDPODROČNEGA POVEZOVANJA
Anja Colja**

Koper 2015

**Mentorica:
doc. Jelena Sitar Cvetko**

ZAHVALE

Iskreno se zahvaljujem mentorici doc. Jeleni Sitar Cvetko za dragocene nasvete, strokovno vodenje, spodbudne besede, navdušenje in vso pomoč, ki mi jo je nudila pri pisanju diplomske naloge.

Za sodelovanje v času študija se zahvaljujem vzgojiteljicama Rossani Mazzaroli in Adriani Pertot, ki sta mi omogočili izvedbo celotnega projekta in opravljanje delovne prakse, mi sledili, me vodili in mi dali možnost, da sem se sama preizkusila v vlogi vzgojiteljice. Velika zahvala gre tudi vsem otrokom, ki so sodelovali, saj bi brez njih projekta ne bilo. Vsem drugim sodelavkam v vrtcu Devin pa se zahvaljujem za celoletno podporo, zaupanje in krasno delovno okolje.

Posebna zahvala je namenjena mojim najbližjim, seveda staršem in družini, ki so mi nudili pomoč vedno, ko sem jo potrebovala. Stali so mi ob strani v lepih in težkih trenutkih.

Vsem prijateljem pa se zahvaljujem, ker so bili z mano ob vseh padcih in vzponih in so verjeli vame, ne glede na to, kako so se stvari iztekle.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Colja Anja študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja

izjavljam,

da je diplomska naloga z naslovom Projekt: od branja do lutk – primer medpodročnega povezovanja

- rezultat lastnega raziskovalnega dela,
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršil/a pravic intelektualne lastnine drugih.

Podpis:

V Kopru, dne

IZVLEČEK

Diplomska naloga obravnava projekt Od branja do lutk, ki sem ga izpeljala v otroškem vrtcu s slovenskim učnim jezikom v Italiji. S tem projektom sem želela predstaviti otrokom prekrasni svet lutk in dokazati, da so lahko lutke odlično motivacijsko sredstvo za aktivno vključevanje in učenje otrok v vzgojno-izobraževalnem procesu. Prvotni načrt je zaobjemal le izdelavo lutk, nato pa se je razvil v obsežnejši projekt, ker sem vključila vanj vsa druga kurikularna področja, kot so: gibanje, jezik, umetnost, matematika, narava in družba. Celoten projekt je postal pravi primer medpodročnega povezovanja. Pri vsaki izpeljani dejavnosti je bilo glavno vodilo to, da mora biti otrok aktiven udeleženec v procesu učenja, da informacije iz okolja preoblikuje in prilagaja svojemu načinu razmišljanja, hkrati pa pod njihovim vplivom spreminja oz. razvija svoj način razmišljanja. Do izdelave lutk smo prišli zelo postopoma, in sicer tako, da smo pri vsaki dejavnosti spoštovali skupinski tempo in dali otrokom čas, da nove informacije razumejo, usvojijo in uporabljajo. Končni dosežek je bil dvojen: po ruski ljudski pravljici Gradič, ki jo je glasbeno priredila Mira Voglar, smo izdelali ploske lutke, le-te pa so zaživele v naši dramatizaciji pravljice.

V teoretičnem delu sem podrobno obdelala pojem in prednosti otrokovega aktivnega učenja, pomembnost medpodročnega povezovanja za otrokovo čim bolj celostno učenje in usvajanje novih vsebin ter projektno delo kot odličen didaktični pristop za otrokovo aktivno učenje in motivacijo. Opisala sem pedagoški koncept Reggio Emilia kot primer odlične prakse in vrtce Reggio Emilia, ki delujejo in zagovarjajo odprt kurikulum, medpodročno povezovanje, delo v projektih, tesno povezanost s starši in krajevnim okoljem ter demokratični dialog med vsemi akterji vzgoje, kjer izstopa pomen močnega, samozavestnega in kompetentnega otroka.

V praktičnem delu pa sem predstavila izpeljavo celotnega projekta. Podrobno sem opisala vse dejavnosti, ki sem jih izvedla z otroki. Pri vsaki dejavnosti sem navedla, za katero kurikularno področje gre, globalne, kurikularne in operativne cilje, ki jih je zaobjela dejavnost, vlogo vzgojitelja pri motivaciji, izpeljavi in evalvaciji dejavnosti ter podrobno opisala potek in analizo izpeljane dejavnosti. Začeli smo z branjem pravljice in z medpodročnim povezovanjem prišli do izdelave lutk in dramatizacije obdelane zgodbe, ki so jo otroci odigrali tudi vrstnikom italijanske sekcije.

Ključne besede: Aktivno učenje, medpodročno povezovanje, projektno delo, didaktični pristop Reggio Emilia, kurikulum za vrtce, lutka.

ABSTRACT

This diploma work focuses on the project “From Reading to Puppets”, which was conducted by myself in a nursery school in Italy with Slovenian as a teaching language. The aim of this project was to show the children the charming world of puppets as well as to demonstrate how puppets can be an excellent motivational means for an active integration and teaching of children in the educational process. Although the original idea only consisted in the making of puppets, it further developed into a broader project, including all the other curricular areas, such as movement, language, art, mathematics, nature and society. The whole project became a true example of interdisciplinary integration. The guiding principle in each accomplished activity was the idea of the child as an active participant in the learning process, who is able to convert the information coming from the environment and adjust it to his/her own way of thinking, while at the same time, under the influence of such information, changing himself/herself or, in other words, developing his/her way of thinking. The process of puppet making was very gradual, since the collective time was carefully followed in each activity and children were given time in order to understand, acquire and use new information. The final product was the creation of flat puppets for the dramatization of the musical fairy tale “The Castle Fortress”. The theoretical part of this study analyzes the concept and the advantages of active learning, the importance of interdisciplinary integration for a more comprehensive learning and assimilation of new contents as well as the project work as an excellent didactic approach stimulating the child’s active learning and motivation. Furthermore, the thesis describes the pedagogical concept “Reggio Emilia” as an example of excellent practice and the nursery schools of Reggio Emilia, which carry out and defend an open curriculum, interdisciplinary integration, project work, close relationships with parents and with the local environment as well as a democratic dialogue between all the agents of the educational process, in order to promote the idea of a strong, self-confident and competent child. The practical part of this diploma work looks into the realization of the whole project, including the description of all the activities performed together with the children. Alongside each accomplished activity are listed the corresponding curricular area, the global, curricular and operative objectives as well as the teacher’s role in the motivation, realization and evaluation of the activity itself. Moreover, the evolution and the analysis of the activities are described in detail. The process examined in this study went on gradually, step by step: from the reading of fairy tales and interdisciplinary integration to puppet making and the dramatization of a previously discussed story, which was presented to the children’s peers of the Italian section of the nursery school.

Key words: Active learning, interdisciplinary integration, project work, didactic approach Reggio Emilia, curriculum for nursery schools, puppet.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	1
2 TEORETIČNI DEL.....	3
2.1 Prednost učenja pred poučevanjem.....	3
2.1.1 Aktivno učenje	3
2.1.2 Pomen kulturnega konteksta – interakcija in komunikacija.....	4
2.1.3 K otroku usmerjen kurikulum.....	4
2.1.3.1 Kurikulum za vrtce v Sloveniji.....	4
2.1.3.2 Skupna načela predšolske vzgoje v kurikulumu za vrtce	5
2.2 Pedagoški koncept Reggio emilia – primer dobre prakse	5
2.2.1 Pedagoški koncept Reggio Emilia.....	6
2.2.2 Usmerjenost vzgojnega pristopa Reggio Emilia	7
2.2.3 Temelji vrtcev Reggio Emilia	7
2.3 Medpodročno povezovanje.....	8
2.3.1 Pojem medpodročnega povezovanja	8
2.3.2 Pomembnost medpodročnega povezovanja	9
2.3.3 Razlogi za uvajanje medpodročnih povezav	10
2.3.4 Načrtovanje medpodročnih povezav	11
2.3.5 Vsebinski in procesni vidiki medpodročnega povezovanja	11
2.4 Projektno delo.....	12
2.4.1 Značilnosti projektnega dela	12
2.4.2 Tipi projektnega dela.....	13
2.4.3 Projektno učno delo v funkciji celostnega razvijanja učenčeve osebnosti	14
2.4.4 Otrok in odrasli oz. vzgojitelj v projektnem delu.....	14
2.4.5 Projektni pristop v vrtcih s pristopom Reggio Emilia	14
2.4.5.1 Participacija: Otrokovo soustvarjanje življenja v vrtcu in soodločanje	15
2.4.5.2 Dokumentacija v projektnem delu	15
2.4.5.3 Projektno delo in starši.....	15
2.5 Lutkovna dramska dejavnost v vrtcu kot primer medpodročnega povezovanja	16
2.5.1 Kreativna dramska vzgoja.....	16
2.5.2 Lutke v kurikulumu za vrtce.....	16
2.5.3 Lutke v pristopu Reggio Emilia.....	17
2.6 Lutka in otrok.....	18

2.6.1 Posebna moč lutke	19
2.6.2 Proces lutkovne dejavnosti	19
2.6.3 Lutke in dramatizacija	20
2.6.4 Spremljanje in dokumentiranje lutkovne dejavnosti	21
3 PRAKTIČNI DEL	22
3.1 Opredelitev problema, namen in cilji	22
3.2 Raziskovalne hipoteze	23
3.3 Raziskovalna metoda	23
3.4 Vzorec	23
3.5 Izvedba projekta – od branja do lutk (Kurikularno medpodročno povezovanje korak za korakom)	24
3.5.1 Prva dejavnost: Branje glasbene pravljice Gradič (Področje jezik)	24
3.5.2 Druga dejavnost: Poslušanje glasbene pravljice Gradič (Področje umetnost – umetniška zvrst: glasba)	33
3.5.3 Tretja dejavnost: Prosto gibanje po glasbeni pravljici Gradič (Področje gibanje)	34
3.5.4 Četrta dejavnost: Raziskovanje živali, ki nastopajo v glasbeni pravljici Gradič (Področje narava)	37
3.5.5 Peta dejavnost: Štetje živalskih sestavnih delov (Področje matematika)	39
3.5.6 Šesta dejavnost: Risanje živali iz glasbene pravljice Gradič (Področje umetnost – umetniška zvrst: likovno ustvarjanje)	41
3.5.7 Sedma dejavnost: Izdelovanje živalskih lutk glasbene pravljice Gradič (Področje umetnost – umetniška zvrst: oblikovanje)	44
3.5.8 Osma dejavnost: Prva dramatizacija glasbene pravljice Gradič (Področje umetnost – umetniška zvrst: drama)	53
3.5.9 Deveta dejavnost: Druga dramatizacija glasbene pravljice Gradič za italijansko sekcijo vrtca (Področje družba)	57
4 SKLEPNE UGOTOVITVE	60
5 LITERATURA IN VIRI	65
6 PRILOGE	69

KAZALO SLIK

Slika 1: Platnica knjige	26
Slika 2: Prva stran z naslovom	26
Slika 3: Na polju stoji grad Gradič.....	26
Slika 4: Prihod muhe Sitnice v grad	26
Slika 5: Prihod bolhe Skokice v grad	26
Slika 6: Prihod komarja Piskarja v grad	26
Slika 7: Prihod miške Dolgorepke v grad	26
Slika 8: Prihod žabice Kvakice v grad.....	26
Slika 9: Prihod zajčka Brzopetca v grad	27
Slika 10: Prihod lisičke Sestričke v grad	27
Slika 11: Prihod volka Grabeža v grad.....	27
Slika 12: Živali zaspijo in sanjajo	27
Slika 13: Prihod medveda Teptuna, ki vse potepta	27
Slika 14: Samo še luna sije na ravnem polju	27
Slika 15: Prosto gibanje po glasbi.....	28
Slika 16: Otroci čakajo z zaprtimi očmi	28
Slika 17: Izberem nekoga, ki se bo skril v grad.....	28
Slika 18: Otrok se skriva v grad	28
Slika 19: Otroci ugotavljajo, kdo manjka	29
Slika 20: Otroci razumejo, kdo se skriva v gradu	29
Slika 21: Otrok v gradu se prikaže	29
Slika 22: Branje pravljice Gradič.....	30
Slika 23: Branje pravljice Gradič 1	30
Slika 24: Otroci pazljivo poslušajo branje pravljice.....	30
Slika 25: Otroci urejajo karte živali po vrstnem redu prihoda	31
Slika 26: Skupaj preverjamo, če je vrstni red točen	31
Slika 27: Skupaj preverjamo, če je vrstni red točen 1	32
Slika 28: Otroci se igrajo igro spomin	32
Slika 29: Otroci odkrivajo karte	32
Slika 30: Otroci odkrivajo karte 1	32
Slika 31: Otrok poišče točen par	32
Slika 32: Otroci poslušajo glasbeno priredbo pravljice Gradič	34
Slika 33: Otroci se gibajo ob poslušanju glasbe.....	34
Slika 34: Otroci čakajo na glasbo	36
Slika 35: Otroci se gibajo ob glasbi.....	36

Slika 36: Otroci se gibajo ob glasbi 1.....	37
Slika 37: Otroci spijo kot živali v gradu	37
Slika 38: Otroci spoznavajo živali	39
Slika 39: Otroci raziskujejo živali	39
Slika 40: Štetje živalskih sestavnih delov.....	41
Slika 41: Štetje živalskih sestavnih delov 1	41
Slika 42: Risanje muhe Sitnice	43
Slika 43: Risanje volka Grabeža	43
Slika 44: Risanje volka Grabeža 1	43
Slika 45: Risanje žabice Kvakice	43
Slika 46: Risanje žabice Kvakice 1	43
Slika 47: Risba muhe Sitnice.....	43
Slika 48: Risba bolhe Skokice	43
Slika 49: Risba komarja Piskarja	43
Slika 50: Risba miške Dolgorepke	44
Slika 51: Risba žabice Kvakice.....	44
Slika 52: Risba zajčka Brzopetca	44
Slika 53: Risba lisičke Sestričke	44
Slika 54: Risba volka Grabeža	44
Slika 55: Risba medveda Teptuna.....	44
Slika 56: Izstriženje živali.....	46
Slika 57: Izstriženje živali 1	46
Slika 58: Izstriženje živali 2.....	47
Slika 59: Izstriženje živali 3.....	47
Slika 60: Iskanje idej za izdelavo lutk	47
Slika 61: Risanje obrisa živali	47
Slika 62: Lepljenje živali na karton.....	47
Slika 63: Lepljenje živali na karton 1.....	47
Slika 64: Barvanje živali	48
Slika 65: Barvanje živali 1.....	48
Slika 66: Barvanje živali 2.....	48
Slika 67: Izdelovanje živalskih delov telesa iz različnih materialov.....	48
Slika 68: Izdelovanje živalskih delov telesa iz različnih materialov 1	48
Slika 69: Izdelovanje živalskih delov telesa iz različnih materialov 2.....	49
Slika 70: Izdelovanje živalskih delov telesa iz različnih materialov 3.....	49
Slika 71: Izdelovanje živalskih delov telesa iz različnih materialov 4.....	49
Slika 72: Pogovor o lutkah.....	49

Slika 73: Pogovor o značilnostih ploskih	49
Slika 74: Prikaz gibanja ploskih lutk.....	49
Slika 75: Otroci vadijo premikanje ploskih lutk	49
Slika 76: Prikaz, da se ploske lutke uporabljajo samo na eni strani	50
Slika 77: Otroci vadijo premikanje lutke v različne smeri	50
Slika 78: Lutka muhe Sitnice	50
Slika 79: Lutka bolhe Skokice.....	50
Slika 80: Lutka komarja Piskarja.....	51
Slika 81: Lutka miške Dolgorepke	51
Slika 82: Lutka žabice Kvakice	51
Slika 83: Lutka zajčka Brzopetca.....	52
Slika 84: Lutka lisičke Sestričke.....	52
Slika 85: Lutka volka Grabeža	52
Slika 86: Lutka medveda Teptuna	53
Slika 87: Scenografija gradu.....	54
Slika 88: Izdelava grmičevja	55
Slika 89: Izdelava grmičevja 1	55
Slika 90: Muha Sitnica prileti do gradu.....	56
Slika 91: Muha Sitnica začne živeti v gradu.....	56
Slika 92: Nato priskaklja bolha Skokica	56
Slika 93: Muha Sitnica jo nagovori in jo povabi v grad	56
Slika 94: Muha in bolha živita v gradu	56
Slika 95: Proti gradu leti komar Piskar.....	56
Slika 96: Čez polja priteče miška Dolgorepka.....	56
Slika 97: Iz mlake priskaklja žabica Kvakica	56
Slika 98: Tudi miška in žaba začneta živeti v gradu.....	57
Slika 99: Iz grma priskaklja zajček Brzopetec.....	57
Slika 100: Nazadnje pride do gradu tudi medved Teptun	57
Slika 101: Medved Teptun vse potepta.....	57
Slika 102: Otroci in njihove lutke po dramatizaciji zgodbe	57
Slika 103: Otroci slovenske in italijanske sekcije	59

1 UVOD

»Kdor poučuje otroke igro, ki jo že nosijo v sebi, je pred najtežjo nalogo. Voditi jih mora kot mečevalec meč, ta pa ga drži kot ptico; ne prešibko, da mu ne uide, ne premočno, da je ne zaduši.«

Z. Zupančič

(Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006, str. 104)

»Proces učenja steče pri otroku spontano, ko je ta notranje motiviran, ko ga dejavnosti, ki mu jih ponudijo strokovni delavci v vrtcu ali pa si jih izbere sam, pritegnejo k neposredni aktivnosti, v interakcijo in komunikacijo z drugimi« (Devjak, Skubic, Polak in Kolšek, 2012, str. 52). Otroci so po naravi zelo radovedni, vodi jih želja po nečem novem, nepričakovanem. Pomembno je, da do določenih spoznanj, odkritij ali rešitev pridejo igranje in sproščeno, tako da so sami vključeni v proces učenja in raziskovanja, da so glavni akterji pridobivanja novih znanj. Naloga vzgojitelja oz. odraslega pa je, da nudi vsakemu otroku neskončno možnosti, da lastno ustvarjalnost odkrije, preizkuša, goji, doživlja in da v njej uživa.

Na osnovi tega, da se mora otrok učiti sam s svojo aktivnostjo, raziskovanjem in ustvarjanjem, sem načrtovala projekt *Od branja do lutk*, ki sem ga podrobno opisala v svoji diplomski nalogi. Lutkovna delavnica oz. izdelava lutk je bila povod za celoten projekt.

Projekt sem izvedla v otroškem vrtcu s slovenskim učnim jezikom v Devinu (Italija). Otroci niso še poznali magičnega lutkovnega sveta in zato sem se s pomočjo vzgojiteljic odločila, da jih popeljem v svet lutk. Rdeča nit celotnega projekta je bila ruska ljudska pravljica Gradič z glasbeno priredbo Mire Voglar, na osnovi katere sem načrtovala vse dejavnosti z vseh kurikularnih področij in uresničila zadane cilje. Pri vseh dejavnostih pa je bilo pomembno, da so bili otroci aktivno udeleženi v vseh fazah dela, da so samostojno raziskovali, da so ustvarjali, se igrali in da so bili pri vsem tem konstantno notranje motivirani. Izdelava lutk in predstava sta v celoti njihovo delo.

Izvedba projekta je potekala postopoma, z upoštevanjem znanj, motiviranosti in želja otrok. Med delom sem pazila, da so bili prav vsi otroci aktivno vključeni v dejavnosti, da so sodelovali in da je bila njihova motivacija za delo vedno visoka. Najtežje vprašanje pa je bilo, kako naj jih spremljam pri delu. Pri nekaterih dejavnostih sem jih morala voditi, ker so bile zanje novost, istočasno pa sem morala paziti, da jim

dopuščam dovolj svobode pri ustvarjanju, izbiranju in izražanju z različnimi umetniškimi oblikami.

V celotnem projektu smo se z otroki dotaknili prav vseh kurikularnih področij, obravnavali različne vsebine in nazadnje še izdelali lutke. Izdelali smo devet ploskih lutk in dramatizirali pravljico. Zaključna uprizoritev pravljice Gradič je bila za otroke velika motivacija, ki jih je vodila med delom. Predstava pa je manj pomembna kot celotni proces raziskovanja in ustvarjanja otrok. Vse dejavnosti so bile med seboj povezane, saj medpodročno povezovanje dejavnosti spodbuja različne vidike otrokovega razvoja in učenja ter je tudi eden izmed kurikularnih ciljev.

Pri načrtovanju in izvedbi projekta sem se zgledovala po sodobnem konceptu Reggio Emilia in sledila tudi kriterijem sodobne kreativne gledališke vzgoje. Izbrala sem zgoraj omenjeni koncept, ker upošteva različnost otrok, pomen razvoja in uporabe vseh čutov v spoznavnem procesu, prednost učenja pred poučevanjem, kakovostno interakcijo in komunikacijo, timsko delo vzgojiteljev in drugih delavcev v vrtcu, pomen dokumentiranja in arhiviranja izdelkov ter življenja in dela v vrtcu, vpetost vrtca v kulturno okolje in seveda spodbujanje in omogočanje različnih oblik izražanja (Devjak, 2012).

S projektom sem hotela raziskovati, ali je izdelava lutk idealno sredstvo medpodročnega povezovanja, s katero otrok razvija lastno radovednost in ustvarjalnost. Opazovala sem, kako izdelava lutk privede otroke do medsebojnega sodelovanja, izmenjave mnenj, sproščenega izražanja in boljšega usvajanja obravnavanih vsebin. Dejavnosti sem sproti preverjala tako, da sem dejavnosti sproti zapisovala v dnevnik, analizirala opazovanja in napisala evalvacijo.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Prednost učenja pred poučevanjem

»V sodobnih teoretskih razlagah o učenju in poučevanju prevladuje stališče, da se otrok najbolje uči, kadar je v dejavnostih aktivno udeležen (deluje, raziskuje, primerja, sklepa, sprašuje...). Pomembno je tudi, da se mu zdijo dejavnosti, ki mu jih ponudijo drugi ali si jih izbere sam, osebno smiselne in zanimive – da je torej notranje motiviran zanje« (Batistič Zorec in Krnel, 2009, str.73).

V zadnjih desetletjih se uveljavlja prepričanje, da so otroci dejavni akterji svojega razvoja. Zmožni so veliko več, kot navadno mislimo oz. jim pripisujemo. Zainteresirani so v življenje in delo odraslih in se želijo vanj tudi vključevati (Batistič Zorec in Krnel, 2009).

2.1.1 Aktivno učenje

Otroci sami najbolje vedo, kako naj se učijo. Učijo se z aktivno udeležbo in s tem, da so vključeni v praktične aktivnosti. Temu pravimo aktivno učenje. Načelo aktivnega učenja temelji na tem, da je otrok aktiven v procesu pridobivanja in konstruiranja znanja (Batistič Zorec in Krnel, 2009).

B. Marentič Požarnik (2000, str. 12, v Batistič Zorec in Krnel, 2009, str. 49) pravi, »da je aktivno učenje tisto učenje, ki učenca celostno, miselno in čustveno aktivira, je zanj osebno pomembno in vpeto v resnične življenjske okoliščine«. Zaradi tega sodobni kurikulumi predšolske vzgoje implicitno ali eksplicitno poudarjajo načelo aktivnega učenja.

Že Montessori, Piaget in Vigotski so razlagali, da mora otrok z lastno aktivnostjo sprejemati informacije in nova znanja iz okolja. Pri tem pa ne gre za »polnjenje prazne posode«, ampak za to, da otrok informacije iz okolja preoblikuje in prilagaja svojemu načinu razmišljanja, hkrati pa se z njihovim vplivom tudi spreminja oz. razvija svoj način razmišljanja.

Vigotski (v Batistič Zorec in Krnel, 2009) trdi, da do tretjega leta starosti prevladuje spontano učenje, ko se otrok pretežno uči po osebнем programu. Za šolskega otroka je značilno reaktivno učenje, kjer sledi programu učitelja. Pri starejšem predšolskem otroku (3-6 let) pa gre za prehod med obema tipoma učenja, ki ga Vigotski imenuje spontano-reaktivno učenje. Otrok se uči po lastnem programu, hkrati pa lahko že do neke mere sprejme program vzgojiteljice. Sam Vigotski trdi, da se otrok uči v tolikšni

meri, v kolikršni je program vzgojiteljice postal njegov program, kar je ena najvažnejših nalog pedagogov.

2.1.2 Pomen kulturnega konteksta – interakcija in komunikacija

Sodobni pedagoški koncepti poudarjajo pri otrokovem učenju, poleg aktivnega učenja, tudi pomen kulturnega konteksta. Za uspešno učenje so pomembne interakcija oz. komunikacija otroka z vrstniki in odraslimi kot tudi dejavno vključevanje v okolje (Batistič Zorec, 2009).

Bruner (prav tam) poziva k temu, da sprejmemo otroke kot člane in udeležence kulture ter jim damo možnost, da jo ustvarjajo in spreminjajo v vsaki generaciji.

Seitz in Hallwachs (v Batistič Zorec in Krnel, 2009, str. 52) pa trdita, »da otrok lahko sam razvije svoje sposobnosti, če občuti, da ga odrasli brezpogojno ljubijo in sprejemajo, in če odrašča v okolju, ki je primerno za njegove razvojne zmožnosti, in če mu znotraj nujnih meja nudi možnost za svobodni razvoj«.

2.1.3 K otroku usmerjen kurikulum

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja zasledimo vse več kritik didaktično orientiranih programov, ki naj bi jih nadomestili manj strukturirani oz. »odprti« programi, v katerih se vedno bolj upoštevajo individualne značilnosti in zanimanja otrok (Bruce, 1997 in Kamenov, 1987 v Batistič Zorec in Krnel, 2009).

G. Dahlberg, Moss in Pence poudarjajo, da je otrok edinstven in kompleksen posameznik, ki ima potencialne in je kompetenten, da soustvarja lastno kulturo, znanje in identiteto (Batistič Zorec in Krnel, 2009).

Prav zaradi tega veliko avtorjev in avtoric govori o »k otroku usmerjenem« kurikulumu (prav tam).

2.1.3.1 Kurikulum za vrtce v Sloveniji

Kurikulum za vrtce je nacionalni dokument in ustrezna strokovna podlaga za delo in izpeljavo različnih programov v vrtcu. Namenjen je vzgojiteljem, pomočnikom vzgojitelja, ravnateljem in svetovalnim delavcem. Je dokument, ki ob rabi strokovne literature in priročnikov omogoča strokovno načrtovanje in kakovostno predšolsko vzgojo v vrtcu, ki se na ravni izvedbenega kurikuluma razvija. Pri vsem tem se upoštevajo neposredno odzivanje otrok v oddelku, organizacija življenja v vrtcu ter vpetost vrtca v širše okolje (Bahovec, idr. 2013).

»V Kurikulumu za vrtce so prepoznavna tako temeljna načela in cilji predšolske vzgoje, kot tudi spoznanja, da otrok dojema in razume svet celostno, da se razvija in uči v aktivni povezavi s svojim socialnim in fizičnim okoljem, da v vrtcu v interakciji z vrstniki in odraslimi razvija lastno družbenost in individualnost« (Bahovec idr., 2013, str. 7).

Veliko je poudarka na samem procesu predšolske vzgoje, na celoti interakcij in izkušenj, iz katerih se otrok v vrtcu uči. V njem so predstavljeni cilji, iz njih izpeljana načela, temeljna vedenja o razvoju otroka in učenju v predšolskem obdobju ter globalni cilji in iz njih izpeljani cilji na posameznih področjih, predlagani primeri vsebin in dejavnosti na posameznih področjih, ki ta področja med seboj povežejo in jih postavijo v kontekst dnevnega življenja otrok v vrtcu. Predstavljene vsebine in dejavnosti so možne poti in načini uresničevanja ciljev, vzgojitelj pa je tisti, ki se po strokovni presoji odloča, kaj in kako (Bahovec idr., 2013).

2.1.3.2 Skupna načela predšolske vzgoje v kurikulumu za vrtce

Predšolska vzgoja in vse, kar se otrok nauči v vrtcu, je zelo pomembno za njegov nadaljnji celostni razvoj. Prav poznavanje otrokovega razvoja predstavlja pomemben okvir za oblikovanje koncepta predšolske vzgoje v vrtcu. Predšolske vzgoje pa ne smemo razumeti samo kot priprave na naslednjo stopnjo vzgoje in izobraževanja otrok, ampak kot nujno potrebno vzgojo za razvoj prav vsakega razvojnega obdobja otrokovega razvoja. Na izvedbeni ravni je nujen preplet različnih področij dejavnosti in preplet z dnevno rutino. Osnovana mora biti na otrokovih zmožnostih in ga mora voditi k pridobivanju novih doživetij, izkušenj in spoznanj. Otrok mora biti deležen aktivnega učenja, ki mu omogoča izražanje, doživljanje ter močno čustveno in socialno angažiranost. Učenje mora temeljiti na neposredni aktivnosti s predmeti in na pridobivanju konkretnih izkušenj z ljudmi, stvarmi, na razmisleku o dejavnostih, na motivaciji in reševanju konkretnih situacij ter na pridobivanju socialnih izkušenj (Bahovec idr., 2013).

2.2 Pedagoški koncept Reggio Emilia – primer dobre prakse

Pomen aktivnega učenja za razvoj močnega, samozavestnega in kompetentnega otroka izstopa prav v pristopu Reggio Emilia. Po pedagoškem pristopu Reggio Emilia je otrok edinstven subjekt, ima številne potenciale, je dovzeten, radoveden, želi napredovati in želi komunicirati z drugimi (Batistič Zorec, 2009).

Malaguzzi (1993, v Batistič Zorec, 2009, str. 41-42) pravi, »da imajo otroci veliko potrebo po tem, da se izražajo in da so dejavni. Kar se otrok nauči, je v veliki meri posledica otrokove lastne aktivnosti in spodbud, ki jih nudi okolje. Otroci imajo aktivno vlogo v pridobivanju in konstrukciji učenja in razumevanja. Če jih spodbujamo, da uživajo ob raziskovanju, je njihova motivacija neizmerna.«

2.2.1 Pedagoški koncept Reggio Emilia

Vrtci, kjer se izvaja pedagoški koncept Reggio Emilia, ne sledijo nekemu točno določenemu modelu oz. teorijam, ampak iščejo najboljši kompromis med različnimi teorijami in modeli, ki ga lahko ponudijo otrokom. Razvili so se v šestdesetih letih, ko se je kot posledica padca fašizma in konca vojne zmanjšala izolacija Italije. Pri konceptualizaciji teh vrtcev so izhajali iz italijanske tradicije dveh pomembnih avtoric, to sta: Agazzi in M. Montessori (Batistič Zorec in Krnel, 2009).

V nadaljevanju bom predstavila nekatere ključne teorije o učenju, ki so vplivale in vplivajo na delo v vrtcih Reggio Emilia. Med temi moramo omeniti M. Montessori, J. Deweya, J. Piageta, L. Vigotskega in J. Brunerja.

Načelo pedagogike M. Montessori je spoštovanje otroka, njegove osebnosti in dostojanstva. Odrasli mora upoštevati otrokovo individualnost in biti pozoren do vsakega otroka. Montessori meni, da je treba otroku omogočiti odgovornost za lasten razvoj (prav tam).

Po Deweyu morajo otroci sodelovati pri oblikovanju svojega sveta. Verjel je v pomen medpodročnega povezovanja in konteksta pri vzgoji in izobraževanju, ki sta za otroke pomembnejša od poučevanja posameznega predmeta (prav tam).

Piaget je trdil, da mora vzgojiteljice zanimati otrokovo razmišljanje, ne pa le njegov (ne)pravilen odgovor. Učenje se začne s prepoznavanjem problema, zato mora biti naloga dovolj blizu otrokovemu miselnemu okviru (prav tam).

Vigotski se je zavedal pomena socialno-kulturnega konteksta. Trdil je, da miselne sposobnosti niso toliko odvisne od prirojenih dejavnikov, ampak so predvsem produkt posameznikove aktivnosti v socialnih »institucijah kulture«, v katerih odrašča. Po njegovem mnenju je učenje bolj socialna izkušnja kot stvar individualnega odkrivanja. Po Vigotskem mora biti poučevanje korak pred razvojem. Pomagati mora otroku, da postopoma obvlada tisto, česar bi sam ne zmoget. Vigotski trdi, da ima otrok neko »območje bližnjega razvoja«, ki predstavlja razdaljo med ravniyo aktualnega razvoja, ki

jo ugotavljamo skozi samostojno reševanje nalog, in ravniyo potencialnega razvoja, ki jo predstavlja reševanje problemov pod vodstvom odraslih ali v sodelovanju s sposobnejšimi vrstniki (prav tam).

Vzgojiteljice morajo upoštevati otrokove porajajoče se kapacitete (območje bližnjega razvoja) in z ustreznimi spodbudami vplivati na njegov razvoj. Pomembno je torej izkoriščanje možnosti razvoja v določenem razvojnem obdobju in ne čim hitrejša napredovanje na višji razvojni stadij. Vigotski poudarja pomen optimalnega obdobja za učenje in meni, da tako prehitevanje kot zaostajanje učenja škodujeta razvoju (prav tam).

»Bruner pravi, da nas učenje ne sme le voditi k določenemu rezultatu, ampak mora omogočiti, da pozneje lažje napredujemo, kar pomeni, da opozarja na pomen (samo)zavedanja o učenju oz. metakognicijo« (Batistič Zorec in Krnel, 2009, str. 67).

2.2.2 Usmerjenost vzgojnega pristopa Reggio Emilia

C. Edwards in Forman kot tudi Malaguzzi in Rinaldi trdijo, da je namen vzgojnega pristopa Reggio Emilia ustvarjati reintegriranega otroka, otroka, ki bo aktivno vključen v družbo, v kateri živi, in bo sposoben graditi svoje lastne moči razmišljanja skozi sintezo vseh ekspresivnih, komunikativnih in kognitivnih jezikov. Pri učenju otroka je izrednega pomena kontekst komunikacijskega procesa in ustvarjanja široke mreže vzajemnih izmenjav med otroki in odraslimi. Otroci se učijo skozi komunikacijo in konkretne izkušnje. Otrok vzpostavlja odnose do drugih otrok, odraslih, svoje lastne zgodovine in do socialno kulturnega okolja. V tem procesu pa ne sme biti osamljen raziskovalec, ampak potrebuje druge, da bi mu pomagali zaznati red in spremembe ter odkrivati pomene novih odnosov. Otroci, s katerimi vzgojiteljice vzpostavljajo osebne odnose, postanejo aktivni ustvarjalci lastne socializacije, ki jo soustvarjajo skupaj z vrstniki (Batistič Zorec, 2009).

2.2.3 Temelji vrtcev Reggio Emilia

Z ozirom na otrokovo kvalitetno učenje, aktivno udeležbo otrok pri vseh dejavnostih in pomen socio-kulturnega konteksta zagovarjajo vrtci Reggio Emilia odprt kurikulum, medpodročno povezovanje, delo v projektih, tesno povezanost s starši in krajevnim okoljem ter demokratični dialog med vsemi akterji vzgoje. Otroka pojmujejo kot aktivnega in fleksibilnega, od vzgojitelja pa se pričakuje, da izhaja iz otrokovega

vsakodnevnega razumevanja in konstrukcije sveta, ki ga obkroža. Usmerja se otrokov interes (Batistič Zorec, 2009).

V Reggio Emilia vrtcih se v projektih učijo otroci in odrasli. Odkrivajo znanstvena spoznanja in so do njih tudi kritični in inovativni. Za vzgojitelje ne veljajo vnaprej postavljena prepričanja in sodbe o tem, katere vsebine in vzgojna ravnanja so »pravilna« in »primerna«. Namesto tega skušajo vzgojitelji z dialogom in timskim sodelovanjem z otroki, njihovimi starši in krajevnim okoljem skupaj ugotoviti, kaj je za otroke najboljše (prav tam).

Kot pravi tudi Malaguzzi (1993, v Batistič Zorec, 2009), je eden pomembnih ciljev spodbujanje razvoja otrokove identitete. Bistveni del identitete pa je priznavanje različnosti vsakega posameznega otroka. Skupina v vrtcu je sestavljena iz neodvisnih posameznikov in tudi podskupin z različnimi nagnjenji in sposobnostmi. Vsak otrok naj bi razvil svoj občutek pripadnosti in samozaupanje za sodelovanje v skupnih dejavnostih. Za razvoj teh sposobnosti je pomembno širjenje otrokovih socialnih odnosov ter obvladovanje jezika na vseh ravneh in v vseh kontekstih njegove uporabe.

2.3 Medpodročno povezovanje

V zadnjih letih je veliko govora o drugačni šoli, prijaznejši šoli, taki, ki bi temeljila na drugačnem načinu dela in bila otroku prijetnejša. Prizadevala naj bi si, da bi otrok izboljšal kakovost znanja, to pomeni uporabnejše, trajnejše znanje in vzgojo za vseživljenjsko učenje. Z neprestanim raziskovanjem celostnega otrokovega razvoja so začeli uvajati v šolski sistem nove metode in oblike dela, ki naj bi učence razbremenile, hkrati pa jim zagotovile bolj kakovostno in trajno znanje. Didaktični pristop, ki bi to omogočal, so medpredmetne (v osnovni šoli) oz. medpodročne povezave (v vrtcu), s pomočjo katerih bi otrok spoznal povezave med različnimi, a vendar podobnimi sorodnimi vsebinami, postopki, procesi ipd. Pomembna ni samo izbira vsebin, ampak predvsem povezava med njimi in uporaba le-teh v različnih okoliščinah. Ustrezno izvajanje medpredmetnih oz. medpodročnih povezav pa zahteva strogo načrtovanje (Krek in Vogrinc, 2007).

2.3.1 Pojem medpodročnega povezovanja

Medpodročno povezovanje je pomemben element sodobnih vzgojno-izobraževalnih procesov.

Hodnik Čadež (v Krek idr., 2007, str. 133) opredeljuje

»medpodročno povezovanje kot didaktični pristop oz. učno strategijo, s katero dosegamo določene vzgojno-izobraževalne cilje. Od preostalih se razlikuje po tem, da vzgojitelj pri medpodročnem povezovanju izhaja iz povezovanja vsebin oz. ciljev in poskuša določeno vsebino ali problem podati oziroma obravnavati čim bolj celostno. Pri tem lahko uporablja različne učne metode in oblike.«

Medpodročne povezave so torej celosten didaktični pristop, ki otroke pripravi na učenje, ki traja vse življenje. Sama beseda »medpodročno« nam pove, da gre za horizontalno in vertikalno povezovanje znanj, vsebin in učnih spretnosti. To povezovanje je pomembno, ker je značilnost predšolskega razvojnega obdobja prav prepletenost različnih plati otrokovega razvoja (Štemberger, 2007).

Pri učenju naj bi upoštevali holistični in globalni pristop, ki omogočata razvijanje različnih področij učnega razvoja in uvajanje uravnoteženega medpodročnega kurikula namesto tradicionalno ločenih področij dejavnosti (Sicherl Kafol, 2007).

Medpodročne povezave skušamo izpeljati tako, da čim bolj spodbujamo ustvarjalnost otrok. Te povezave pa so lahko spodbudno motivacijsko sredstvo. Za učinkovitost morajo biti v povezavah jasno prepoznavni cilji posameznih področij. Vsako vsebino mora vzgojitelj predstaviti čim bolj celostno in jo prikazati z različnih zornih kotov. Samo tako si lahko otrok ustvari celostno sliko o problemu (Štemberger, 2007).

2.3.2 Pomembnost medpodročnega povezovanja

Z medpodročnim povezovanjem otroci:

- razvijajo interes do različnih vsebin,
- razvijajo motivacijo za učenje,
- imajo večjo zavzetost za učenje,
- poglobljajo razumevanje,
- odkrivajo globlje odnose med pojavi,
- se naučijo uporabljati znanje,
- bolje razumejo učno gradivo in ga znajo priklicati v spomin,
- dosegajo boljše učne uspehe,
- pridobijo trajnost znanja,
- razvijejo zmožnost povezovanja učne spretnosti z različnih predmetnih področij,
- kažejo bolj kakovostne medosebne odnose,

- izražajo samozavest,
- kažejo sodelovanje in spoštovanje,
- samostojno in dejavno pridobivajo učne izkušnje,
- razvijajo kompleksno mišljenje (Sicherl Kafol, 2007),
- razvijejo kritično mišljenje,
- lažje rešujejo probleme,
- znajo obdelovati podatke,
- boljše uporabljajo IKT,
- torej aktivno sodelujejo pri učenju (Hodnik Čadež, 2007).

Razumevanje učnih vsebin pomeni »vzpostavljanje povezav in sposobnosti za učni transfer. Povezave se lahko vzpostavljajo znotraj predmetnega področja, še posebej pomembne pa so povezave med različnimi predmetnimi področji, ki vodijo h globljemu razumevanju tudi v odnosu do resničnega življenja« (Drake, 1998, v Sicherl Kafol, 2007).

2.3.3 Razlogi za uvajanje medpodročnih povezav

Nevrološke znanosti poudarjajo, da je mrežno mišljenje eden od temeljnih načinov delovanja možganov, pri katerem nastanejo povezave med različnimi področji delovanja (Sicherl Kafol, 2007).

Po Gardnerjevi teoriji o več inteligencah je povezovanje predmetnih področij potrebno, saj so inteligence in področja med seboj povezane, bistveno pa je, da jih ne zamenjujemo. Sposobnost za učenje se zelo poveča, če uporabljamo vse vrste inteligenc (jezikovno, logično-matematično, prostorsko, glasbeno, telesno-gibalno, medosebno, notranje osebno, naravoslovno in bivanjsko) (Sicherl Kafol, 2007).

Cromwell (v Lake, 2002, v Hodnik Čadež, 2007) razlaga, da so možgani organizirani tako, da sprejemajo več informacij hkrati, in da holistično pridobljene informacije lažje in hitreje priključimo v spomin. Raziskave avtorjev R. in G. Caine (1997, v Hodnik Čadež, 2007) pa so pokazale, da sta naše učenje in uporaba znanja odvisna od povezanosti novih informacij s prejšnjim znanjem in našimi izkušnjami.

Cilj vsakega sodobnega učnega programa temelji torej na znanju in razumevanju že usvojenega. K uresničitvi tega pripomorejo premišljeni učni pristopi, ki vključujejo oblike in metode dela, ki omogočajo, da otroci pridobijo znanje s svojo lastno dejavnostjo (Hodnik Čadež, 2007).

Razlogi za uvajanje medpodročnih povezav so tudi v kognitivno-konstruktivistični teoriji učenja, ki zagovarja samostojno in aktivno pridobivanje učnih izkušenj, s celovito dejavnostjo učenca, upoštevanje njegove spoznavne, čustvene in telesne funkcije (Sicherl Kafol, 2007).

2.3.4 Načrtovanje medpodročnih povezav

Načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela je nujno potrebno, da se tako lahko izognemo nekontroliranemu in neobvladljivemu dogajanju med različnimi učnimi dejavnostmi (Štemberger, 2007). Pri tem je treba upoštevati:

- *»da je vsak posameznik enkraten,*
- *da naj bo uspešen vsak otrok,*
- *da je potrebno delo diferencirati ob upoštevanju otrokove individualnosti,*
- *da je potrebno posebno skrb nameniti nadarjenim otrokom, pa tudi otrokom z motnjami v razvoju*
- *ter da naj učenci usvajajo znanje na način, ki bo zagotavljal trajnost in uporabnost le-tega«* (Štemberger, 2007, str. 98).

Poleg tega mora vzgojitelj poznati tudi sodobne tehnike načrtovanja, cilje učnega načrta za medpodročno načrtovanje ciljev (spoznavni, čustveno motivacijski, socialni, telesni, estetski, moralni) več učnih načrtov, poznati mora posebnosti otrok, prav tako pa mora biti seznanjen s cilji, ki so bili doseženi v prejšnjih letih. Točno moramo vedeti, katere cilje želimo doseči z medpodročnim povezovanjem, cilje in vsebine različnih predmetov in vse skupaj moramo prilagoditi razvojni stopnji in predznanju otrok (Štemberger, 2007).

2.3.5 Vsebinski in procesni vidiki medpodročnega povezovanja

Samo povezovanje učne snovi ne zagotavlja uspešne povezave med področji, saj ta pristop ni v skladu s sodobnimi kurikularnimi strategijami, ki bolj kot učno vsebino poudarjajo pomen procesov in ciljev učenja (Sicherl Kafol, 2007).

Vsebinska plat medpodročnega povezovanja izvira iz povezovanja učnih vsebin v središčni temi, ideji, predmetu ali tematskem sklopu. Načrtovanje je na podlagi učnosnovnega kurikularnega modela in poučevanje temelji na transmisijski vlogi posredovanja učne snovi in kvantitativnem kopičenju dejstev. Ta plat pa zapostavlja razvijanje učnih strategij, vrednotenje in kritično refleksijo naučenega. Posledica pa je

prenatrpanost učnih programov, faktografsko znanje in ni aktivnega preizkušanja učnih izkušenj (prav tam).

Procesni vidik medpodročnega povezovanja pa poudarja povezovanje procesov in ciljev učenja. Uresničuje se na podlagi konceptualnega, učnociljnega in procesno-razvojnega načrtovanja. Izhodišče konceptualnega načrtovanja je, da je znanje različnih predmetnih področij povezano v pojme, da bi vzpostavili transfer miselnih strategij. Izhodišče učnociljnega načrtovanja so nameni učenja in poučevanja ali učni cilji, ki usmerjajo odločitve za učne postopke, učne vsebine in evalvacijo. Izhodišče procesno-razvojnega načrtovanja je vzgojno-izobraževalni proces (Sicherl Kafol, 2007).

»Pri medpodročnem povezovanju ne gre torej za poenotenje postopkov, oblik, vsebin in ciljev učenja, temveč za celovito učno rast s komplementarnimi učnimi izkušnjami na različnih področjih razvoja« (Sicherl Kafol, 2007 str. 118).

2.4 Projektno delo

Projektno delo je eden ključnih pristopov k učenju in poučevanju. Omogoča otrokom prevzemanje dejavne vloge v procesu učenja in konstruiranja lastnega znanja ter uresničuje didaktični pristop medpodročnega povezovanja. Z otroki sodelujemo, komuniciramo, jih obravnavamo kot partnerje, zaupamo v njihove sposobnosti, sledimo njihovim idejam in predlogom ter vsa dejanja in izdelke vestno dokumentiramo (Novak, 1990).

Katz in Chard (1989, v Turnšek, 2009) definirata projektno delo kot poglobljen študij določene tematike, ki jo izvaja skupina otrok. Izhodišče je celovito spoznavanje nekega dogodka ali pojava, ki zadeva njihovo življenje, jih zanima in vzbuja njihovo pozornost. Otroci sami odločajo in izbirajo v sodelovanju z vrstniki in v dialogu z odraslimi.

Poleg tega trdita, da tovrstno angažiranje izboljšuje otrokovo zaupanje v intelektualne zmožnosti in razvija dispozicije za nadaljnje učenje.

2.4.1 Značilnosti projektnega dela

Projektno učno delo uvrščamo med odprte didaktične sisteme. Spada med didaktične procese, ker vsebuje elemente direktnega učiteljevega vodenja učnega procesa in elemente samostojnega dela učencev. Je pa odprt, ker lahko poteka tako znotraj šolskih prostorov kot izven njih. Odvija se in poteka s pomočjo določenih

vsebin, organizacijskih oblik, učnih metod in tehnik vse do postavljenih ciljev (Novak, 1990).

Značilnosti, po katerih se projekt kvalitativno razlikuje od tradicionalnega pouka, so naslednje:

- »tematsko problemski (interdisciplinarni) pristop,
- konkretnost tematike z usmerjenostjo na življenjsko situacijo,
- ciljno usmerjena in načrtovana aktivnost, katere nosilci so otroci,
- upoštevanje interesov, potreb in sposobnosti učencev,
- kooperativnost,
- odprtost,
- poudarek na izkustvenem učenju in
- poudarek na učenju kot procesu zaradi primarno vzgojne funkcije projektnega dela« (Novak, 1990, str. 27).

Projektno delo se lahko odvija v različnih organizacijskih oblikah. Lahko poteka kot individualno delo, delo v parih ali skupinsko delo. Skupino lahko tvori eden ali več oddelkov ali cel vrtec (Novak, 1990).

Časovno lahko poteka v presledkih ali nepretrgoma. Traja lahko več dni, tednov ali mesecev. Z ozirom na trajanje nekateri strokovnjaki delijo projekte na tri skupine: male (trajajo nekaj ur), srednje (od dveh dni do enega tedna) in velike (od najmanj enega tedna do celega leta). Pri velikih projektih lahko sodeluje več oddelkov oziroma več institucij(prav tam).

Tematike projektov naj izhajajo iz otrokovih osebnih izkušenj. Otrok lahko tako na podlagi lastnih izkušenj postavlja svoja vprašanja in določa smeri nadaljnega raziskovanja (Katz in Chard, 1989, v Turnšek, 2009).

2.4.2 Tipi projektnega dela

Obstajajo različni tipi projektnega dela:

- projekt konstruktivnega tipa (usmerjen h konstrukciji kakega izdelka);
- projekt problemskega tipa (usmerjen k reševanju kakega problema);
- projekt usvajanja in vrednotenja (gre za usvajanje in ovrednotenje kakega pojava, metode, glasbe, filma, razstave ipd.);
- projekt tipa učenja (aktivnosti, s katerimi bo otrok usvajal kake vsebine).

Pri vseh vrstah projekta je glavni izvajalec aktivnosti otrok. Vzgojitelj sodeluje kot pobudnik in svetovalec. Projekt poteka po točno določenem načrtu, ki ga oblikujejo otroci in vzgojitelj v medsebojnem sodelovanju (Novak, 1990).

2.4.3 Projektno učno delo v funkciji celostnega razvijanja učenčeve osebnosti

Projektno delo temelji na predpostavki vsestranskega razvijanja učenčeve osebnosti. Gre za vsestransko spodbujanje posameznikovega razvoja s pomočjo njegove aktivnosti in samoaktivnosti, pri tem pa ima pomembno mesto doživljajski aspekt. Tu so zajete vse sfere njegove aktivnosti: motorična, senzorična, kognitivna, afektivna in socialna. Temelj projektnega dela je torej učenje preko otrokove aktivnosti in udeležbe. Otrok se intenzivneje uči, če je proces učenja povezan z doživljanjem. Otroci si pojme hitreje zapomnijo, če jih doživljajo s čutili. Projektno delo podpira torej izkustveno učenje. Vsaka dejavnost pa je pri otroku pogojena tudi s kognitivnimi in emocionalnimi procesi, to pa so zaznave, predstave, pomnjenje, mišljenje, občutki in emocije (Novak, 1990).

2.4.4 Otrok in odrasli oz. vzgojitelj v projektne delu

Ena najpomembnejših prednosti projekta je v tem, da je projekt priložnost za smiselno komunikacijo odraslega z otrokom in obratno, za vzpostavljanje tesnih medosebnih odnosov, zaupanja in vzajemnega (pre)poznavanja pričakovanj, želja, aspiracij. Vzgojitelj vodi otroke postopno skozi učni proces v smeri uresničevanja vzgojno-izobraževalnih ciljev in nalog, ki so jih skupaj postavili na začetku izvajanja projekta. Med potekom projekta vzgojitelj spodbuja, usmerja in pomaga učencem pri učenju oziroma pri izvajanju aktivnosti, ki so jih učenci prevzeli ob načrtovanju izvedbe projekta. Otroci se tako samostojno učijo ob vzgojiteljevi posredni pomoči. Lahko opazujejo neki pojav, zbirajo potrebne podatke, raziskujejo, rešujejo probleme, izvajajo neko praktično aktivnost ipd. in prihajajo tako s pomočjo lastne aktivnosti do neposrednih spoznanj in znanja (prav tam).

2.4.5 Projektni pristop v vrtcih s pristopom Reggio Emilia

Smisel projektne dela v vrtcih Reggio Emilia je vzpostavljanje odnosov med odraslimi in otroki. Izhajajo iz predpostavke, da ljudje ne vstopajo v odnose »kar tako«, odnosi med otroki in odraslimi se vzpostavijo okrog nečesa. Vsebina medosebnega odnosa je neki skupen interes, ki predstavlja osnovo interakcije (Turnšek, 2009).

2.4.5.1 Participacija: Otrokovo soustvarjanje življenja v vrtcu in soodločanje

V vrtcih Reggio Emilia ima participacija otrok posebno mesto, a ne samo participacija otrok, ampak tudi staršev in krajevne skupnosti. Otroci so sposobni avtonomno ustvarjati pomen oz. osmišljati vsakodnevne življenjske izkušnje z mentalno aktivnostjo, ki vključuje planiranje, koordiniranje pojmov in abstrahiranje. Osrednja vloga odraslega je torej aktivirati, zlasti posredno, otrokove sposobnosti ustvarjanja smisla kot osnovo procesa učenja. Poiskati morajo pravi trenutek in pravi pristop, da bi dosegli dialog med svojimi pomeni in interpretacijami in tistimi, ki jih ustvarijo otroci (Edwards, C. (eds.), 1993, v Turnšek, 2009).

2.4.5.2 Dokumentacija v projektnem delu

Dokumentacija procesov projekta je pravilo v projektih učenja v vrtcih Reggio Emilia. Z dokumentiranjem postane angažiranje za vsebino projekta vidnejše, znanje bolj poglobljeno, otroci postanejo radovednejši, saj lahko opazujejo svoje delovanje in razmislijo, interes pa je trajnejši, ker obstajajo dokazi o napredku (Turnšek, 2009).

Dokumentiranje je tudi sredstvo in vir vzgojiteljevega raziskovanja in avtorefleksije. Vzgojitelj postane tako pozornejši na otrokove namere, poveča se razumevanje otrok, kar omogoča izoblikovanje in preoblikovanje vloge odraslega v otrokovih učnih izkušnjah, spreminjanje učnih strategij. Tako lahko poglobljeno spremlja otrokov napredek in se lažje odloča o tem, kako podpreti otrokov razvoj (prav tam).

Vzgojitelj se z otroki pogovori in njihove misli in izdelke (večinoma likovne) pripne na steno, zraven pa prilepi še svoja razmišljanja in ideje za nadaljnje delo. Namen vsega tega je zasledovanje in načrtovanje učnega procesa. Tako dokumentiranje omogoča ustvarjanje kolektivnega spomina skupine. Otrok si tako kritično ogleda svoje delo, posluša komentarje drugih otrok in na tem gradi novo znanje. To vzgojitelja vodi k premisleku o tem, kaj je pričakoval in kakšen je dejanski rezultat projekta ali dejavnosti, razstavi le nekatere stvari in tudi ta selekcija je skupinsko delo (prav tam).

2.4.5.3 Projektno delo in starši

Z dokumentiranjem so starši obveščeni o aktivnostih in izkušnjah. Zaradi tega v Reggio Emilia vrtcih otroke veliko fotografirajo pri delu. Otrokova vprašanja in komentarji so razstavljeni na mestu, ki je za starše dostopno (prav tam).

2.5 Lutkovna dramska dejavnost v vrtcu kot primer medpodročnega povezovanja

Lutkovna dramska dejavnost se po načelih kreativne drame in kurikulumu za vrtce navezuje na načela pristopa Reggio Emilia, kjer je v ospredju otrokov čim bolj celostni razvoj. Spodbuja se pomen razvoja in uporabe vseh čutov, možnost kreativnega ustvarjanja in komuniciranja z okolico in s samim seboj ter omogočanje različnih oblik izražanja. (Korošec, 2009).

S kreativno dramo lahko torej učimo umetnost gledališča, a predvsem motiviramo in nudimo otrokom možnosti učenja na vseh področjih. Otroci se učijo sprejemati odgovornosti, skupinske odločitve, delati sodelovalno, razvijati nove interese in poiskati nove informacije. Lutkarstvo in dramska dejavnost sta torej odlična povezovalca vsebin z različnih področij kurikulumu, ki odpirajo otrokom pot k lastni ustvarjalnosti ter k spoštovanju drugačnosti in individualnosti (Korošec, 2009).

2.5.1 Kreativna dramska vzgoja

Kreativna dramska vzgoja pomeni pristop h gledališkim dejavnostim z otroki in mladino. Je ena izmed najbolj kompleksnih vej umetnosti, saj vključuje vrsto izraznih sredstev, s katerimi otrok spoznava svet, povezuje obravnavane vsebine, dosega kurikularne cilje ter razvija uporabo vseh čutov v spoznavnem procesu. Primarnega pomena je proces, v katerem potekajo dramske dejavnosti. Glavni namen kreativne dramske vzgoje je spodbujati osebni razvoj sodelujočih in jih hkrati vzgajati za spremljanje in razumevanje gledališke umetnosti. Otroci se vživijo v domišljjski svet, v katerem lahko preigrava različne situacije ter preizkuša in razvija svoje sposobnosti. Svoje občutke, misli, odnos do okolja in ljudi otroci lahko izražajo z lutko, mimiko, s pantomimo, z gibom, masko, s komunikacijo in z oživljanjem "predmeta", kar prinaša v skupino posebno vznemirjenje, omogoča sprejemljiv način za izražanje čustev, s svojo vizualno pojavnostjo predstavlja jezik nebesedne komunikacije ter spodbuja razvoj domišljije in otrokove kreativnosti (Korošec, 2009).

2.5.2 Lutke v kurikulumu za vrtce

Kreativna lutkovna dejavnost je uspešna metoda učenja in raziskovanja na vseh področjih kurikulumu. Je pa tudi nujna v sodobnem svetu, ki poleg znanja želi tudi ustvarjalne, sproščene otroke, polne domisljic ter želja in sposobnosti za reševanje

problemov. Pomembno je, da se umetniška in temeljna predmetna področja povezujejo in dopolnjujejo (Korošec, 2009).

Fontana (1996/1997, v Kroflič, 1999, v Korošec, 2009, str. 121) pravi, »da sta vzgoja in izobraževanje brez tovrstnega ustvarjanja osiromašena doživljanja notranjega sveta in zreducirana na suho objektivno znanost«.

Carol Sterling, nekdanja svetovalka za lutko v vzgoji pri Puppeteers of America, in J. O'Hare trdita, da lutke omogočajo otrokom spodaj navedene cilje, ki so tudi del kurikulumu za vrtce:

- spodbujati kreativno izražanje,
- stimulirati in povečati domišljijo,
- razvijati spontano besedno izražanje,
- izboljšati govor in izgovorjavo,
- vaditi spretnosti pisanja in gladkega branja,
- pridobiti si občutek za vrednotenje literature,
- medsebojno usklajevati in razvijati občutek za čas in prostor,
- spodbujati otrokov občutek lastne vrednosti,
- doseči samozaupanje in osebno zadovoljstvo,
- sprostiti strahove, agresijo in frustracijo na sprejemljiv način,
- razvijati socialno interakcijske spretnosti,
- pridobiti sposobnost za reševanje problemov,
- izboljšati fino motoriko,
- pridobiti sposobnost poslušanja,
- naučiti se sprejemati in dajati ideje,
- opazovati svet z vsemi čutili,
- zapomniti si, kaj si opazoval, nato pa obdelati in oživiti z lutkami ter delo ovrednotiti (Korošec, 2009).

2.5.3 Lutke v pristopu Reggio Emilia

Ena osrednjih misli pristopa Reggio Emilia je, da se lahko otrok izraža s pomočjo "sto jezikov", kaj kmalu pa mu ostane en sam, saj razvoja preostalih ne spodbujamo. Eden od jezikov, ki jih razvija Reggio Emilia pristop, pa je umetniški jezik, saj izražanje z umetnostjo otroku omogoča razvijanje in uporabo vseh čutil, ki poleg besed vključuje tudi druge oblike izražanja (Korošec, 2009).

Pristop Reggio Emilia vidi lutko kot močno sredstvo za otrokovo izražanje, socializacijo in razvoj identitete, saj se ob njej otrok zave sebe, svojih možnosti in sposobnosti. Je odličen medij za komunikacijo med vzgojiteljem in otrokom in med samimi otroki. Izboljšuje medosebne odnose in sprošča vzdušje v skupini. Z lutko ima otrok možnost, da izraža čustva, rešuje konflikte in sporoča lastno videnje realnega sveta. Vzgojitelj lahko z lutkami lažje razume otroka, prepozna čustva in težave (Korošec, 2009).

2.6 Lutka in otrok

Z lutko se otrok sreča že zelo zgodaj. To je lahko ob samem vstopu v vrtec ali še prej. Lutka v rokah vzgojiteljice je oseba, ki pomaga pregnati ločitveni strah, ki ga pospremi v novo okolje, ki ureja nesporazume, kateri otrok zaupa svoje težave, skozi njo vzpostavlja simbolično komunikacijo z okoljem, omogoča čustveno reakcijo, vzpodbudi ga k lastni ustvarjalnosti in utrdi v otroku samozaupanje in samopodobo (Korošec in Majaron, 2002).

Če so lutke prisotne v otrokovem vsakdanjiku, ga lahko spremljajo v treh različnih situacijah:

1. Lutke, ki spremljajo dnevno rutino (umivanje rok, spanje, odvajanje od dude, obnašanje pri kosilu, sprehode ...), ki so motivacija pri usvajanju novih vsebin (radovedne lutke, ki bi rade izvedele vse o neki temi, npr. lutka Vesoljčica, ki bi rada izvedela vse o našem planetu in o vesolju, lutka Brokolino, ki ima rada zdravo prehrano...), in tiste, ki nudijo socialno in emocionalno oporo (pri joku, za uvajanje v vrtec, za reševanje konfliktov ...).
2. Pripravimo predstavo: te lutke zaobjemajo vse, kar je v zvezi z otroško igro, dramsko igro in dramatizacijo. Dramatizacija pa lahko poteka v različnih oblikah:
 - vzgojiteljice igrajo otrokom;
 - otroci igrajo otrokom;
 - otroci igrajo razni publiki;
 - otroci igrajo staršem;
 - starši igrajo otrokom;
 - starši in otroci igrajo skupaj.
3. Lutkovna predstava – kulturno-umetnostna vzgoja (otroci obišejo gledališče ali gledališče obiše njih) (Sitar, 2014).

Ne glede na situacijo lahko imamo različne vrste lutk: prstne lutke, lutke na palici (javajke), senčne lutke, ploske lutke, marionete, ročne lutke in mimične lutke.

2.6.1 Posebna moč lutke

»Lutke so za otroke zelo privlačne, imajo posebno moč in energijo, ki jo zmorejo le one« (Borota idr., 2006, str. 103).

Otroci lutke radi ustvarjajo in se z njimi tudi z veseljem igrajo. Pri tem urijo razne spretnosti in pri igri z njimi razvijajo in vzpostavljajo socialne korelacije. Skozi lutko se lahko otrok sproščeno izraža, vzpostavlja komunikacijo, ki je manj ogrožujoča kot običajna komunikacija »iz oči v oči«. S sporazumevanjem s pomočjo lutke stopi otrok v popolnoma drugačen svet, magičen in izmišljen, v katerem se čuti varnega. Lutka lahko postane tako posrednik, pomočnik, ščit, daje otroku posebno moč, ki bi jo lahko v vsakdanji situaciji sam ne imel. Skozi lutko lahko otrok izrazi svoja stališča, misli, čustva, pokaže svoje sposobnosti na vseh ravneh. Ni pomembno, da je lutka perfektno izdelana. Lutko je zmožen narediti vsak in lutka je lahko katerikoli predmet, del telesa itd. Zato je pomembno, da znamo uporabiti čim več preprostih lutk, ki jih otroci sorazmerno enostavno in hitro lahko izdelajo, saj to pomembno prispeva k rasti njihove pozitivne samopodobe. Njihova čarobna moč predstavlja motivacijo za osvajanje raznih spretnosti: govorne, komunikacijske, hitrega dojemanja bistva, domišljije, sistematičnosti, natančnosti, ustvarjalnosti, likovne spretnosti, natančnosti pri risanju, smisla za oblikovanje, ročne spretnosti, sodelovalnosti itd. (Borotaidr., 2006).

2.6.2 Proces lutkovne dejavnosti

V kurikulumu za vrtce (Bahovec, 2013, str. 46) preberemo, da »umetniške dejavnosti potekajo tako, da otrok sam išče, raziskuje in najde odgovor, rešitev na idejno, organizacijsko ali na izvedbeno nalogo ali problem, pri čemer odrasli zaznajo in podprejo vsako otrokovo še tako skromno ali neprivlačno napredovanje«. Proces nastajanja je pomembnejši od rezultata in v tem procesu lahko otroka spremlja lutka.

Otroci sodelujejo v procesu. Korak za korakom stopajo proti cilju. Ustvarijo lastno lutko, oblikujejo zgodbo, scenarij, se dogovarjajo in odločajo, kako in kdaj bo kakšen lik nastopal, rešujejo probleme in pripravijo prizor oz. predstavo. Predšolskih otrok ne obremenjujmo z učenjem besedil na pamet. Njihova igra naj bo improvizirana, izmišljena in prirejena po literarni predlogi. Zelo pomembno je otroku zaupati in ga sprejeti kot sogovornika in ustvarjalca (Korošec, 2009).

»Predstavitev občinstvu je le eden izmed ciljev. Priprava na skupne uprizoritve pozitivno vpliva na vsakega posameznega udeleženca in kolektiv. Najti svoje mesto med vrstniki je za otroka pomemben element, ki mu pomaga zgraditi pozitivno samopodobo; pravi občutek zavedanja samega sebe in svojih sposobnosti, ki so različne od vrlin drugih, pa je eden najdragocenejših rezultatov, ki jih spontano prinese ustvarjanje z lutko« (Majaron, 2006, v Korošec, 2009, str. 123-124).

2.6.3 Lutke in dramatizacija

Vzgojitelj mora pri lutkovnih dejavnostih določiti cilje projekta z lutkami in kaj lahko otrok od tega dela pričakuje.

»Pomembno je ločiti med lutkovnim gledališčem in lutkovnimi dejavnostmi kot obliko kreativne drame, ki ni namenjena pripravi popolne predstave, temveč rasti in razvoju otroka – lutkarja. Lutka je ob otrokovem gledališkem ustvarjanju, zlasti za učitelja in vzgojitelja v prvi vrsti medij za komunikacijo in osebno interakcijo. Otroku pa je največja motivacija priprava predstave in ob nastajanju le-te mimogrede usvoji zastavljene cilje« (Borota idr., 2006, str. 103).

Učitelj in vzgojitelj ga mora ob vsem tem spremljati in spodbujati.

M. Misailovic (1991, v Borota idr., 2006) pojasnjuje razliko med otroško, dramsko in dramatizirano zgodbo. Pri otroški igri otrok predstavlja sebe. Igra izhaja iz otroka. Pri dramski igri otrok imitira nekoga drugega ali nekaj drugega. Izvor igre je izven otroka. V dramatiziranih zgodbah pa se otrok vživlja in namišljeno spreminja v osebe, živali ali stvari, glede na zgodbo, pesem ali neko splošno besedilo. Spodbuda za igro ni spontana, temveč je zadana od zunaj. S tem v zvezi H. Korošec (2006, v Borota idr., 2006, str. 104) želi poudariti, da »dramatizirane igre razvijajo otrokove sposobnosti globljega vpogleda v stvari, širšega prilagajanja, močnejšega vživljanja in dobrega razsojanja«. Misailovicevi razlagi želi dodati, da ni nujno, da se v dramatizirani igri otrok vživlja v osebe, ki jih narekuje besedilo. Besedilo je izraz otrokove spontanosti in svobodnosti, ki sta nujni v otroškem gledališču. Pomembno pa je prav to, da se lahko gledališče igrajo prav vsi otroci, ne glede na intelektualne, komunikacijske sposobnosti in talent (Borota idr., 2006).

Dramatizacija zahteva nekatera disciplinska pravila. Naloga učitelja oz. vzgojitelja pa je prav v tem, da ta disciplina ne postane pomembnejša od drugih ciljev. Otroci v svoji dramatizaciji igrajo zgodbo, kot so jo predhodno slišali in videli. Pomembno je, da

ob osnovni ideji zgodbe dopustimo otrokom improvizacijo v besedi in igri. Otroci ne smejo doživljati dejavnosti kot pritiska, pomembnejšega od igre, ker se lahko tako naredi otroku največjo škodo, saj ni več sproščen, se ne igra in ne razvija vseh svojih sposobnosti (prav tam).

»Od otroka ne zahtevajmo kopiranja, imitiranja, temveč dojemanje in doživljanje sveta. Namesto perfekcije v izvedbi je potrebno spodbujati inventivnost v svobodni in individualni interpretaciji« (Maillosevic v Borota idr., 2006, str. 105).

»Otrokom je vedno najmočnejša motivacija zaigrati z lutko« (Korošec in Majaron, 2002, str. 6). Sami večkrat predlagajo, da bi pripravili improviziran prizor ali kar predstavo. Otroke vzpodbudimo s pohvalo, vlijemo jim zaupanje in jih spodbujamo pri ustvarjanju. Otrok ne obremenjujemo z besedilom, ki bi se ga morali naučiti na pamet, temveč gradimo skupno igro na medsebojni pomoči nastopajočih. Igro prepustimo improvizaciji. Močna vzpodbuda, da bi otroci sami zaigrali predstavo, pa je obisk lutkovnega gledališča. Dobra predstava v otroku sproži vznemirjenje in ustvarjalnost.

2.6.4 Spremljanje in dokumentiranje lutkovne dejavnosti

Pri lutkovni dramski dejavnosti v vrtcu mora biti vzgojitelj pozoren na vsebino, postopek in estetski vidik otrokove aktivnosti. Spremljati mora celoten proces in predvsem osebni razvoj vsakega posameznika, ki je vključen v ta proces. Otrokov osebni razvoj je na prvem mestu. Vzgojitelj pazljivo spremlja otrokovo aktivnost, tako da dobi otrok občutek pomembnosti svojega izdelka in dela, to pa ga dodatno spodbudi, da v tem vztraja (Korošec, 2009).

Snemanje z digitalno kamero, fotografiranje in zapisovanje dogodkov v esejski zapis so zelo pomembni za evalvacijo in predvsem nadaljnje načrtovanje dejavnosti. Otrok se vidi skozi drug medij, vidi, česa je zmožen, pridobiva na samopodobi in vse to je tudi priložnost za skupno druženje s starši.

3 PRAKTIČNI DEL

3.1 Opredelitev problema, namen in cilji

Celotna zamisel za projektno delo je nastala pri predmetu Lutke, drama, mediji. Profesorica nam je za izpit naročila, da izvedemo z otroki katerokoli lutkovno dejavnost in o njej poročamo. Nekaj časa sem premišljevala, kaj bi, in najprej sem se odločila za lutkovno delavnico. Otrokom sem želela predstaviti magični svet lutk, ki ga niso poznali dobro. Želela sem, da sami izdelajo lutke in spoznajo, kje in kako jih lahko le-te spremljajo v vsakdanjem življenju. Zamisel sem predstavila vzgojiteljici v vrtcu, kjer sem zaposlena, in skupaj sva načrtovali dejavnost. Kako popeljati otroke v svet lutk, je bilo moje vodilo za razmišljanje in načrtovanje. Na koncu se je zamisel spremenila v pravi projekt. Izziva sta mi bila čim bolj aktivna udeležba otrok pri dejavnostih in medsebojno povezovanje vseh kurikularnih področij, kar spodbuja različne vidike otrokovega razvoja in učenja in je eden izmed kurikularnih ciljev. Poudarek v okviru projekta sem tako dala lutkam in razvoju medosebnih odnosov, socializaciji in komunikaciji z njihovo pomočjo. Kot pravi Turnšek (Turnšek idr., 2012), je treba otrokom v vrtcu omogočiti čim večjo participacijo, in to ne samo kot njihovo sodelovanje, ampak kot njihovo aktivno vključevanje v vzgojno-izobraževalni proces, kar jih notranje motivira.

Pri načrtovanju sem se sklicevala na delo po konceptu Reggio Emilia, ker sem veliko brala o tem vzgojnem pristopu, ki otrokom omogoča krepitev lastne radovednosti in pozitivne samopodobe ter razvijanje socialnih kompetenc, obenem pa tudi veliko izkustvenega učenja.

Kako izvesti projekt, da bodo otroci osrednji akterji vseh dejavnosti? Osredotočila sem se na to, da se mora otrok učiti sam, da je izkustveno učenje tisto, ki nudi otroku poglobljeno in trajnostno znanje. Vzgojitelj pa mora nuditi otroku možnost in načrtovati dejavnost tako, da vključi vsako obravnavano vsebino v čim širši kontekst, da se lahko otrok uči in usvaja nova znanja na vseh področjih.

Cilj pričujoče naloge je predstaviti in evalvirati projekt Od branja do lutk in pomena medpodročnega povezovanja pri otrokovem razvoju in učenju ter prednosti izkustvenega učenja pri otrokovem vzgojno-izobraževalnem procesu. Aktivna udeležba otrok, notranja motivacija, pomen kulturnega konteksta in pomen otrokovega celostnega razvoja na vseh področjih so bili vodilo pri načrtovanju in izpeljavi projekta. Pri tem je v sklopu projekta še posebej izpostavljeno otrokovo razvijanje jezikovnih

zmožnosti, čustveno in svobodno telesno izražanje ob glasbi, učenje naravoslovja in matematike s pomočjo pravljčnih junakov, spoznavanje tehnike izdelave lutk, razvijanje ustvarjalnosti, reševanje problemskih situacij in sodelovanje v skupinskem delu.

3.2 Raziskovalne hipoteze

H1: Izdelava lutk je idealno sredstvo medpodročnega povezovanja.

H2: Skupna izdelava lutk razvija otrokovo radovednost in ustvarjalnost.

H3: Izdelava lutk privede otroke do sodelovanja in izmenjave mnenj.

H4: S pomočjo lutk se otrok sproščeno izraža.

H5: Otrok s pomočjo lutk bolje usvoji obravnavane vsebine.

H6: Vsebine, ki jih je otrok usvojil z lutkami, bo priklical v spomin v nadaljnjih dejavnostih.

3.3 Raziskovalna metoda

Uporabila sem kvalitativno metodo opazovanja (posredno/neposredno ter individualno/skupinsko) skupine 14 otrok, ki so se pri dejavnostih vseh šestih kurikularnih področij neposredno učili in usvajali nove vsebine. Otroke sem opazovala v naravnem okolju (vrtčevski igralnici, telovadnici), med vodenimi dejavnostmi, igro in prostim likovnim, gibalnim ter glasbenim ustvarjanjem. Pozorna sem bila na njihovo sodelovanje, radovednost in motiviranost. Opazovanje v naravnem okolju je predstavljalo spremljanje posameznikovega vedenja v vsakdanjem vrtčevskem življenju in med različnimi dejavnostmi in mi omogočalo vpogled v realno in spontano vedenje. Uporabila sem bodisi opazovanje z udeležbo kot brez nje. Pri opazovanju sem se posluževala tehnike pisanja dnevnika. V dnevnik sem retrospektivno zapisovala dogodke, ki so se zgodili. Informacije sem pridobivala tudi s fotografiranjem in snemanjem ustvarjalnih dejavnosti in igre. Zbrane podatke sem analizirala s postopki kvalitativne analize.

Celoten projekt sem obogatila s fotografskim in video materialom.

3.4 Vzorec

Projekt sem izvajala v kombinirani skupini v vrtcu Devin (Italija) s slovenskim učnim jezikom. Vrtec obiskuje 14 otrok. V vrtcih s slovenskim učnim jezikom (v Italiji) večinoma nimamo ločenih vrtčevskih oddelkov po starosti zaradi premajhnega števila otrok. Vsi otroci od 3. do 6. leta obiskujejo isti oddelek. Otroci so v vrtcu Devin

razdeljeni v tri skupine: v skupini „velikih“ so štirje otroci, stari od 5 do 6 let, v skupini “srednjih” so štirje otroci, stari od 4 do 5 let, in šest je “majhnih”, ki so stari od 3 do 4 leta. Med temi je tudi deklica, ki je stara 2 leti in pol. Projekt je vključeval aktivno sodelovanje obeh vzgojiteljic, sodelovanje z italijansko sekcijo v vrtcu in medsebojno sodelovanje otrok v skupini.

3.5 Izvedba projekta – od branja do lutk (Kurikularno medpodročno povezovanje korak za korakom)

Začetek in rdeča nit celotnega projekta je bila ruska ljudska pravljica Gradič z glasbeno priredbo Mire Voglar. To glasbeno pravljico sem izbrala, ker je vsebinsko zelo enostavna, predvsem pa zato, ker sem hotela z njo zaobjeti različna področja dejavnosti iz kurikula.

3.5.1 Prva dejavnost: Branje glasbene pravljice Gradič (Področje jezik)

(Globalni in kurikularni cilji ter primeri dejavnosti od 3. do 6. leta so povzeti po Bahovec idr., 2013, str. 32-35)

Globalni cilji:

- Jezik kot objekt igre.
- Poslušanje, razumevanje in doživljanje jezika.
- Doživljanje in spoznavanje temeljnih literarnih del za otroke.

Kurikularni cilji:

- Ob poslušanju in pripovedovanju pravljic ter drugih literarnih del otrok razvija zmožnost domišljijske rabe jezika; s književno osebo se identificira ter doživlja književno dogajanje.
- Otrok razvija sposobnost miselnega in čustvenega sodelovanja v literarnem svetu.
- Otrok ob knjigi doživlja ugodje, veselje, zabavo, povezuje estetsko in fizično ugodje ter pridobiva pozitiven odnos do literature.
- Otrok razvija sposobnost domišljijskega sooblikovanja in doživljanja literarnega sveta (predvsem podobo književne osebe in dogajalnega prostora).
- Otrok se uči samostojno pripovedovati (Bahovec idr., 2013, str. 32,33).

Operativni cilji:

- Otrok pazljivo in doživeto posluša branje pravljice Gradič.

- Otrok razume vsebino zgodbe.
- Otrok izrazi svoje občutke o prebranem besedilu.
- Otrok si zapomni zaporedje dogodkov.
- Otrok zna obnoviti zgodbo.
- Otrok razvija domišljijo.
- Otrok posluša in spoštuje navodila igre.

Primeri dejavnosti od 3. do 6. leta:

- Otrok posluša pravljice. Vsebine doživlja prek različnih medijev (avdio in video).
- Otrok sodeluje v različnih govornih položajih, začenja pogovor in vpeljuje nove teme; se igra in zabava z besedami in strukturami, sprašuje, se pogaja.
- Samostojno obnavlja zgodbe.

Vloga odraslega:

Vloga odraslega je pri vsaki dejavnosti, ne glede na kurikularno področje, izrednega pomena. Z ozirom na izpeljani projekt sem se na področju jezika osredotočila predvsem na branje, poslušanje in pripovedovanje pravljice. Sam vzgojitelj mora otroku pripovedovati in brati otrokovi starosti primerne pravljice, zgodbe. Otrokom je treba čim prej omogočiti stik s knjižnim jezikom. Med branjem mora vzgojitelj prepoznati otrokov neverbalni stil. Znati mora pokazati svojo lastno govorico telesa in na situaciji ustrezen način z neverbalnimi sredstvi vzpostaviti interakcijo z otroki, prepoznati možne nesporazume v neverbalni komunikaciji in se zavedati različnih kulturnih stilov neverbalne komunikacije. Z otroki se pogovarja v »neotroškem jeziku« in jih spodbuja pri uvajanju komunikacije. Pokaže, da ceni verbalno komunikacijo, in izkoristi vsako priložnost za poglobljen pogovor z otroki. Pozna otrokov razvoj, temu potem prilagodi svoja pričakovanja glede na otrokove jezikovne zmožnosti. Pripoveduje otroku, mu bere pravljice ter spodbuja otroka, da se s knjigami igra. Spodbuja intimnost majhnih skupin med pripovedovanjem/branjem. Branje zgodb je ugodno in interaktivno početje tako za otroka kot za vzgojitelja ali pomočnika vzgojitelja. Spodbuja otroke k razpravljanju in pripovedovanju o prebranem (Bahovec idr., 2013).

Opis dejavnosti:

Za področje jezika sem se odločila za dejavnost branja pravljice po komunikacijskem modelu. Ta pravljica ni zapisana v nobeni knjigi, zato sem knjigo sestavila sama.

Slika 1: Platnica knjige

Slika2: Prva stran z naslovom

Slika 3: Na polju stoji grad Gradič...

Slika 4: Prihod muhe Sitnice v grad

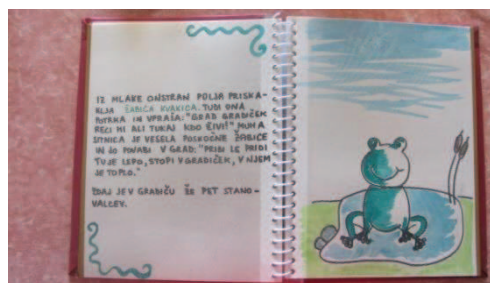
Slika 5: Prihod bolhe Skokice v grad

Slika 6: Prihod komarja Piskarja v grad

Slika 7: Prihod miške Dolgorepke v grad

Slika 8: Prihod žabice Kvakice v grad

Slika 9: Prihod zajčka Brzopetca v grad

Slika 10: Prihod lisičke Sestričke v grad

Slika 11: Prihod volka Grabeža v grad

Slika 12: Živali zaspijo in sanjajo

Slika 13: Prihod medveda Teptuna, ki vse potepta

Slika 14: Samo še luna sije na ravnem polju...

Celotno dejavnost sem razdelila na tri dele in jo izvedla v treh dneh. Prvi dan sem otroke motivirala in jih uvedla v novo obravnavano vsebino z igrico Kdo se skriva v gradu? Razložila sem jim pravila igre. Ko so bili otroci dovolj motivirani, sem jim napovedala pravljico, ki sem jo izbrala. Sledilo je občuteno branje pravljice in opazovanje reakcije otrok na prebrano zgodbo.

Naslednjega dne sem otrokom ponovno prebrala pravljico. Po drugem branju sem se z otroki pogovorila o vsebini zgodbe. Večina vprašanj je bila vezana na živali, saj so le-te glavni junaki zgodbe.

Tretjega dne pa sem za poglobljanje otrokom pripravila tri igre s kartami. Z otroki smo se najprej posedli v krog. Kot prvo igro sem otrokom ponudila devet kart, na katerih so bile narisane živali, ki so jih morali otroci poimenovati in urediti po vrstnem redu prihoda. Pri drugi igri sem pripravila pare kart s slikami živali, s katerimi so se otroci igrali igro spomin. Nazadnje sem poklicala k mizi samo otroke, stare 5-6 let, in jim razdelila karte s slikami sanj. Sanje so morali povezati z živaljo in pri tem povedati, kaj je le-ta sanjala (npr. muha Sitnica je sanjala sladko marmelado).

Potek in analiza dejavnosti:

Otroke sem motivirala in jih uvedla v novo obravnavano vsebino z igrico Kdo se skriva v gradu?, ki sem jo opisala v prvi točki komunikacijskega modela (glej prilogo). Ob glasbi so prosto plesali okrog gradu, in ko je glasba utihnila, so počepnili ter zaprli oči. Jaz sem se dotaknila enega izmed otrok, ta je vstal in se skril v grad. V gradu je čakal v popolni tišini. Druge otroke sem nato povabila, naj odprejo oči. Vprašala sem jih: »Sedaj otroci povejte mi, kdo v gradu zdaj živi?« Morali so ugotoviti, kateri od vrstnikov se skriva v gradu. Ko so pravilno odgovorili, smo igro ponovili.

Slika 15: Prosto gibanje po glasbi

Slika 16: Otroci čakajo z zaprtimi očmi

Slika 17: Izberem nekoga, ki se bo skril v grad

Slika 18: Otrok se skrije v grad

Slika 19: Otroci ugotavljajo, kdo manjka

Slika 20: Otroci razumejo, kdo se skriva v gradu

Slika 21: Otrok v gradu se prikaže

Otroci imajo take igrice zelo radi in tudi to so se radi igrali. Med igro sem sproti prilagajala pravila glede na prostor, število in razpoloženje otrok. Otroci so takoj ugotovili, da če so bližje gradu, lahko vidijo, kdo se skriva v njem. Vzgojiteljica je tako predlagala, naj jim na tleh narišem črto, do katere se lahko prosto gibljejo. Na koncu se je v grad skrila še vzgojiteljica. Malo so bili zmedeni, ker niso vedeli, kdo še manjka. Začeli so spraševati, če je to deklica ali deček, kako je oblečena, katero barvo las ima, in tako so končno ugotovili, kdo je. Mislim, da je bila ta igra dobra motivacija za uvedbo naslednje dejavnosti, za napoved in branje zgodbe.

Pri napovedi pravljice Gradič sem hotela poudariti, da je Gradič ljudska pravljica. Otrokom sem obrazložila izraza »avtor« in »ljudska pravljica«. Pojasnila sem jim, da je avtor oseba, ki piše knjige. Ljudska pravljica pa je pravljica, ki ni bila napisana, ampak se je ohranila, ker so si jo ljudje pripovedovali. Z zanimanjem so me poslušali. Najbolj so bili začudeni, ko sem jim povedala, da mi je to pravljico povedala ena od vzgojiteljic. Nato smo vprašali vzgojiteljico, kdo je to pravljico povedal njej, in tako dalje.

Otroci so se posedli v polkrog in nestrpno čakali začetek zgodbe. Med branjem je vladala popolna tišina, kar je pomenilo, da jih je zgodba prevzela. Všeč jim je bilo to, da sem med pravljico pri vsaki živali ponavljala dva stavka: »Grad Gradiček reci mi, ali

tukaj kdo živi?» in »Pridi le pridi, tu je lepo, stopi v Gradiček, v njem je toplo.« Ko so ju nekajkrat slišali, so ju začeli ponavljati z menoj. Po prihodu vsake živali zgodba pove, koliko živali živi sedaj v gradu. Za otroke je bilo to zanimivo in sami so šteli in kazali na prste. Vesela sem bila, ker so otroci poslušali in aktivno sodelovali.

Na koncu sem zaprla knjigo in v igralnici je zavladala popolna tišina. Pogledala sem otroke, vzpostavila očesni stik in videla njihove presenečene obraze. Kar sami so vzkliknili: »Uaaaau ...« In v tistem trenutku sem se oddahnila, ker sem razumela, da jim je bila pravljica všeč.

Slika 22: Branje pravljice Gradič

Slika 23: Branje pravljice Gradič 1

Slika 24: Otroci pazljivo poslušajo branje pravljice

Nato sem še enkrat ponovila stavek: »Pridi le pridi, tu je lepo, stopi v Gradiček, v njem je toplo.« Otroci so ga ponovili za menoj. Ta stavek se jim je takoj vtisnil v spomin.

Kot sem že poudarila, je za to pravljico značilno nenehno ponavljanje dveh stavkov. Ko sem brala, so otroci ponavljali z menoj. Pri drugem branju so bili manj pazljivi, ker so pravljico že poznali. Ker je zgodba vsebinsko preprosta, so si marsikaj zapomnili. Še preden sem obrnila stran in nadaljevala branje, so nekateri otroci že napovedali žival.

Branju je sledil pogovor in razčlenjevanje besedila. Otroci so aktivno sodelovali pri pogovoru, naštevati in poimenovali živali. Spomnili so se vseh nastopajočih, a ne po vrstnem redu njihovega prihoda v grad. Zato smo jih večkrat skupaj ponovili v pravilnem vrstnem redu. Tudi ko smo se pogovarjali o tem, kaj so živali sanjale, so se nekateri obotavljali. Hitro so se spomnili muhinih, bolhinih in lisičinih sanj. Pri drugih sem jim pomagala predvsem zato, ker imajo naši otroci v vrtcu težave s slovenskimi izrazi. Večinoma prihajajo iz italijansko govorečih družin in primanjkuje jim slovenskega besednega zaklada. Pravljico Gradič sem izbrala, ker je vsebinsko in jezikovno zelo preprosta. Otroška domišljija je prišla najbolj do izraza pri odprtih vprašanjih: "Kje so prvotno živele živali? Zakaj so prišle do gradu? Kaj se je zgodilo, ko so živali zbežale in je medved vse poteptal?" Na začetku so bili otroci pri odgovorih nekoliko zadržani. Ko pa se je prvi opogumil, je bilo odgovorov na pretek.

Za poglobljanje sem otrokom pripravila tri igre s kartami.

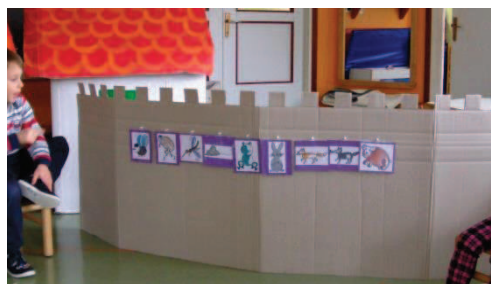
Prva je bila na vrsti igra s kartami, na katerih so bile narisane živali. Na tla sem položila devet kart. Najprej smo skupaj ponovili ime vsake živali. Nato so otroci urejali živali po točnem vrstnem redu prihoda in jih obesili na kartonasti grad, ki sem ga pripravila za uvodno motivacijo. Ko je posamezen otrok obesil žival, je povedal, za katero žival gre in njeno ime. Zelo lepo jim je šlo od rok.

Slika 25: Otroci urejajo karte živali po vrstnem redu prihoda

Slika 26: Skupaj preverjamo, če je vrstni red točen

Slika 27: Skupaj preverjamo, če je vrstni red točen¹

Po tej dejavnosti so se otroci igrali igro spomin s slikami živali. Pravila te igre so že poznali, zato so hoteli čim prej začeti z igro. Dodala sem le pravilo, da ko karto obrnejo, morajo žival na njej tudi poimenovati. Najprej se je igralo skupaj vseh 14 otrok, a kmalu so otroci zaradi premajhne dinamike igre in dolgočasje postajali vse bolj nemirni. Zato sem jih razdelila v dve skupini. Vsaki skupini sem dala kupček kart in tako je igra stekla. Navdušeno so se igrali.

Slika 28: Otroci se igrajo igro spomin

Slika 29: Otroci odkrivajo karte

Slika 30: Otroci odkrivajo karte¹

Slika 31: Otrok poišče točen par

Starejše otroke je čakala še igra s sanjami. Tudi ta dejavnost jim je bila zelo všeč in kar naprej so prosili, da se lahko še igrajo.

Mislím, da so bile te tri igre zelo primerne za poglobljanje literarnoestetskega doživetja. Vsi otroci so večkrat na glas ponovili glavne junake zgodbe in potek

dogajanja ter tako utrdili v spominu vse elemente zgodbe, ki smo jih potrebovali pri nadaljevanju projekta.

3.5.2 Druga dejavnost: Poslušanje glasbene pravljice Gradič (Področje umetnost – umetniška zvrst: glasba)

(Globalni in kurikularni cilji ter primeri dejavnosti od 3. do 6. leta so povzeti po Bahovec idr., 2013, str. 38-44)

Globalni cilji:

- Doživljanje, spoznavanje in uživanje umetnosti.

Kurikularni cilji:

- Negovanje in razvijanje individualnih ustvarjalnih potencialov v fazah doživljanja, zamišljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja na področju umetniških dejavnosti.

Operativni cilji:

- Pozorno posluša glasbeno priredbo pravljice Gradič avtorice Mire Voglar.
- Prepozna živali ob poslušanju glasbe.

Primeri dejavnosti od 3. do 6. leta:

- Otrok posluša izvedbe in posnetke izbranih del glasbene literature.
- Posluša, izvaja in pomni ritmično-melodične celote.

Vloga odraslega:

Tudi na področju umetnosti je treba pri načrtovanju dejavnosti upoštevati otrokove razvojne zakonitosti in značilnosti na posameznih umetniških področjih. Odrasli mora otroka opazovati pri odzivanju na vsa srečanja z umetnostjo in na ta način načrtuje in oblikuje otrokove nadaljnje izkušnje. Vzgojitelj mora ustvariti prijazno vzdušje medsebojnega zaupanja, s čimer otroka spodbuja k odprtosti in želji po izražanju. Varen in svoboden otrok razvija in udejanja svoje ustvarjalne in razvojne potenciale na sebi lasten način.

Umetniško estetsko doživljanje je neposredno dožemanje s čuti. Za tenkočutno doživljanje in ustvarjanje umetnosti je potrebna povečana pozornost pri zaznavanju in iz tega izhajajoča povečana senzibilnost. Prav v tem je naloga vzgojitelja, da usmerja pozornost v zbrano poslušanje (Bahovec idr., 2013).

Opis dejavnosti:

Po branju sem se odločila, da bom z otroki poslušala glasbeno priredbo pravljice Gradič avtorice Mire Voglar. Cilj te dejavnosti je bil, da otroci pozorno poslušajo glasbo in v njej prepoznavajo živali. Posedli smo se okrog mize in poslušali glasbo.

Potek in analiza dejavnosti:

Otrokom sem dala navodilo, naj pozorno poslušajo, kateri napev ima posamezna žival. Predstavljala sem si, da bodo otroci v miru sedeli in poslušali, saj je taka glasba zelo izvirna. Med poslušanjem pa niso mirovali. Glasba jih je vodila v gibanje. Stalno so nekaj počeli... ploskali, udarjali z rokami ob tla, korakali, zelo težko jim je bilo sedeti pri miru. Med vsemi otroki sta najbolj izstopala deklica in deček. Ob vsakem napevu sta si nekaj novega izmislila. Drugi otroci so ju večinoma posnemali. Na koncu pravljice so bili tako navdušeni, da so hoteli glasbo poslušati še enkrat. Komaj so čakali, da se glasba ponovno zavrti, in že so bili pripravljeni na gibanje. Kar sami so umaknili stolčke in plesali.

Slika 32: Otroci poslušajo glasbeno priredbo pravljice Gradič

Slika 33: Otroci se gibajo ob poslušanju glasbe

3.5.3 Tretja dejavnost: Prosto gibanje po glasbeni pravljici Gradič (Področje gibanje)

(Globalni in kurikularni cilji ter primeri dejavnosti od 3. do 6. leta so povzeti po Bahovec idr., 2013, str. 26-29)

Globalni cilji:

- Omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok.
- Zavedanje lastnega telesa in doživljanje ugodja v gibanju.

Kurikularni cilji:

- Povezovanje gibanja z elementi časa, ritma in prostora.
- Usvajanje osnovnih gibalnih konceptov: zavedanje prostora (kje se telo giblje), načina (kako se telo giblje), spoznavanje različnih položajev in odnosov med deli lastnega telesa, med predmeti in ljudmi, med ljudmi.

Operativni cilji:

- Otrok se prosto giba z elementi časa, ritma in prostora ob spremljavi glasbene pravljice Gradič.

Primeri dejavnosti od 3. do 6. leta:

- Ponazarja predmete, živali in pojme, ustvarjalno se giba ob glasbeni spremljavi.
- Izvaja različne dejavnosti v ritmu z rokami, nogami; z različnimi rekviziti ob glasbeni spremljavi.

Vloga odraslega:

Večina otrok uživa v gibanju in se z veseljem vključuje v spontane in vodene dejavnosti. K motivaciji za njihovo izvajanje prispeva prijetno in zaupno vzdušje, v katerem imajo otroci možnost izbire, raziskovanja in odkrivanja izvirnih rešitev nalog (Bahovec idr., 2013).

Pri spontanem ustvarjanju, kot smo ga imeli pri tej dejavnosti, mora nuditi vzgojitelj otrokom ustrezne izzive in omogočati, da se otroci dejavnosti udeležujejo sproščeno, brez strahu. Otroke je treba spodbujati, opogumljati, usmerjati, in če je potrebno, tudi z njimi sodelovati, se igrati in se tudi sami učiti(prav tam).

Otroke pozorno opazujemo in spremljamo njihov gibalni razvoj. Pomembno je, da so dejavnosti načrtovane na osnovi temeljitega poznavanja in razumevanja otrokovega razvoja in potreb. Otrokova prizadevanja, poskuse in rešitve je treba jemati resno in objektivno, otrokovo prizadevanje pohvaliti(prav tam).

Po dejavnosti se je treba z otroki pogovoriti o tem, kar so počeli, in o tem, kar so se novega naučili(prav tam).

Opis dejavnosti:

Otroke sem povabila v telovadnico. Najprej smo se posedli na tla in povedala sem jim, da se bomo danes prosto gibal ob spremljavi glasbe iz pravljice Gradič. Poudarila

sem, da nastopajo v pravljici živali in da ima vsaka svoj napev. Dala sem jim navodilo, naj se prosto in sproščeno gibajo po glasbi.

Potek in analiza dejavnosti:

Ko se je glasba zavrtela, so vsi otroci stekli po telovadnici in začelo se je gibalno ustvarjanje. Ker so glasbo slišali že dvakrat, so vedeli, da je vsak napev povezan z eno živaljo. Nekaterih živali so se spomnili, drugih pa ne. Opazila sem, da so nekateri otroci zelo izvirni, ustvarjalni, imajo veliko domišljije in se sproščeno gibljejo ob glasbi. Niso sramežljivi in uživajo v gibanju. Neka deklica je med gibanjem celo zaprla oči, da bi se bolje vživela v gibanje. Krasno jo je bilo opazovati. Mali in nekateri veliki, ki so bili bolj sramežljivi, so raje opazovali in posnemali sošolce. Nato smo se posedli v krog in poslušali vsako melodijo posebej: glasbo muhe, bolhe, komarja, miške, žabe, zajčka, lisice, volka in medveda ter glasbo, ki so jo imele živali, ko so zaspale v gradu. Pogovarjali smo se o tem, katera žival se giba ob tej glasbi. Za nekatere živali niso imeli dvomov, nekaterih pa niso prepoznali. O tistih melodijah, s katerimi so imeli otroci težave, smo se podrobneje pogovorili. Vprašala sem jih, če žival leti, skače ali plava, katere živali v pesmi skačejo, katere pa letijo. Pogovarjali smo se o tem, kje živijo posamezne živali. Med pogovorom so bili še kar nemirni. Stalno so prosili, da lahko še malo plešejo, in tako sem ponovno zavrtela glasbo, da so uživali ob plesu. Opazila sem, da so se vsakič bolj vživeli v glasbo in ples.

Slika 34: Otroci čakajo na glasbo

Slika 35: Otroci se gibajo ob glasbi

Slika 36: Otroci se gibajo ob glasbi 1

Slika 37: Otroci spijo kot živali v gradu

3.5.4 Četrta dejavnost: Raziskovanje živali, ki nastopajo v glasbeni pravljici Gradič (Področje narava)

(Globalni in kurikularni cilji ter primeri dejavnosti od 3. do 6. leta so povzeti po Bahovec idr., 2013, str. 56-61)

Globalni cilji:

- Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih.

Kurikularni cilji:

- Otrok odkriva, spoznava in primerja živo in neživo naravo.

Operativni cilji:

- Otrok pazljivo opazuje fotografije živali.
- Otrok poimenuje živali in njihove sestavne dele.

Primeri dejavnosti od 3. do 6. leta:

- Otrok opazuje živa bitja s pomočjo povečevalnega stekla.
- Išče informacije o živih bitjih v različnih medijih (slikanice, knjige, filmi itn.).

Vloga odraslega:

»Majhni otroci prevzamejo odnos vzgojiteljev, staršev in drugih odraslih do narave in raziskovanja« (Bahovec idr., 2013, str. 61).

Ko odrasli raziskujejo, postavljajo vprašanja in delijo svoje občutke, razpoloženje in zanimanje z otroki. Vzgojitelj ali pomočnik otroku nudi dovolj priložnosti in časa, da z lastnim preizkušanjem zaznava lastnosti narave z različnimi čutili. Otroku omogoči, da najprej opazuje po lastnem zanimanju, nato pa ga vodi in spodbuja, tako da ustvarja

situacije, v katerih lahko otrok sam odkrije in reši problem. Otroku je treba omogočiti, da iz narave prinaša živa bitja in predmete, jih opazuje in skrbi zanje, v naravo pa jih tudi vrača. Spodbujati je treba, da lastnosti živih bitij opisuje, poimenuje njihove sestavne dele in razlikuje vrste živali (Bahovec idr., 2013).

Opis dejavnosti:

V jutranjem uvodnem pogovoru sem napovedala otrokom, da bodo tistega dne raziskovali živali, ki so nastopale v glasbeni pravljici. Najprej smo poimenovali živali, ki so nastopale v zgodbi, nato smo si jih ogledali tudi na fotografijah. Radovednost otrok sem pritegnila s presenečenjem. Vse živali, ki so nastopale v zgodbi, smo natančno obdelali. Poimenovali smo tudi njihove sestavne dele.

Potek in analiza dejavnosti:

Otroci so si živali dobro zapomnili. Ko smo ponavljali, so poleg imena živali povedali tudi lastno ime, s katerim nastopa žival v zgodbi. Nato sem šla v razred po vrečko, kjer sem imela fotografije živali. Prinesla sem jo v igralnico in otroci so začeli takoj spraševati, kaj se skriva v njej. Povedala sem jim, da je to presenečenje. Vprašala sem jih, če so kdaj videli našo prvo junakinjo zgodbe, muho. Vsi so odgovorili pritrdilno. Vprašala sem jih, če bi jo znali narisati takšno, kot je v resnici. Za trenutek je v igralnici zavladala tišina. Dva dečka sta odgovorila, da bi znala, drugi pa ne. Tako sem jih vprašala, kaj bi naredili, da bi lahko natančno narisali muho. Deklica se je spomnila, da so v lanskem šolskem letu opazovali živali na dvorišču s povečevalnim steklom. Ko sta to slišala dva dečka, sta takoj stekla v razred po dve povečevalni stekli. Vprašala sem jih, kje bomo našli muho. Razgledovali so se po igralnici in ugotovili, da muhe v vrtcu ne bomo našli. Tako sem jim povedala, da sem dan prej kupila v trgovini revijo o živalih, kjer sem našla številne fotografije muhe. Otrokom sem jih pokazala. Otroke sem povabila, naj se približajo in posedejo okrog mene, da bodo lahko lepše videli. Stalno so se prerivali, kdo si bo prej ogledal fotografijo. Fotografije so gledali tudi s povečevalnim steklom. Enako smo se pogovorili in si ogledali še druge fotografije živali. Ob opazovanju sem z otroki poimenovala tudi sestavne dele vsake živali. Medtem ko sem s prstom kazala posamezne živalske dele na fotografiji, so jih otroci poimenovali. Veliki in srednji so dobro poznali imena sestavnih delov. Skupaj so odgovarjali: "To je glava. To so oči. To so tačke." Ko sem pokazala na krila, je deček odgovoril, da so to peruti. Opozorila sem jih, da to niso peruti, temveč krila. Peruti imajo ptiči. Take majhne živali imajo krila. Nato smo prešli na bolho, komarja, miš in žabo. O

vseh smo si ogledali fotografije in se pogovorili. Otroci so zelo dobro sodelovali in poimenovali sestavne dele. Samo pri miški sem jih opozorila, da ima miška smrček, ne pa nosa. Enako smo popoldne obdelali še zajčka, lisico, volka in medveda.

Slika 38: Otroci spoznavajo živali

Slika 39: Otroci raziskujejo živali

3.5.5 Peta dejavnost: Štetje živalskih sestavnih delov (Področje matematika)

(Globalni in kurikularni cilji ter primeri dejavnosti od 3. do 6. leta so povzeti po Bahovec idr., 2013, str. 64-72)

Globalni cilji:

- Seznanjanje z matematiko v vsakdanjem življenju.

Kurikularni cilji:

- Otrok rabi imena za števila.
- Otrok od poimenovanja posamičnih predmetov postopno preide na štetje in razlikovanje med številom in števnikom.

Operativni cilji:

- Otrok šteje in posnema štetje s prsti.
- Otrok pri risanju živali šteje sestavne dele.

Primeri dejavnosti od 3. do 6. leta:

- Šteje več stvari ali reči, ki jih ne more prijeti.
- Šteje urejene reči in neurejene objekte, s pomočjo odraslega kaže in šteje predmete, ki jih ne more prijeti (na slikah).

Vloga odraslega:

Vzgojitelj ima pri matematičnih dejavnostih pomembno vlogo, saj mora poiskati in predstaviti otroku zvezo med matematiko in otrokovim vsakdanjim življenjem v vrtcu. Pozoren mora biti na otrokov razvoj, z otrokom se mora veliko pogovarjati in v pogovoru mimogrede uporabljati matematične izraze. Ob matematičnih dejavnostih se mora otrok počutiti dobro, z veseljem doživeti uspeh ob svojih rešitvah. V primeru, da je premislek napačen, mora vzgojitelj pomagati otroku, da pride do pravilne rešitve. Otrok mora spoznati, da je matematika povsod. Štetje je res prisotno vsepovsod v otrokovem vsakdanjem življenju. Včasih se zgodi, da otrok zna šteti, morda pa še ne zna ob štetju kazati predmetov, ki jih šteje. Če je štetje mlajšega otroka napačno, ga ne popravljamo, temveč mu damo več možnosti, da posluša glasno pravilno štetje drugih. Odrasli najbolj pomaga otroku pri štetju, če čim večkrat šteje zelo različne stvari. Pri mlajših otrocih pa je treba uporabljati pri štetju prste, tako da otrok vidi in ponavlja. Ko otroku zmanjka prstov, ker šteje že več stvari, mu je mogoče pokazati več načinov, kako si lahko pomaga še z drugimi pripomočki. Opazovati je treba, ali otrok šteje vse objekte in ali jih šteje samo po enkrat, ter mu pomagati, da opazi, če se je zmotil pri štetju, in da odkrije kje (Bahovec idr., 2013).

Opis dejavnosti:

Z otroki smo si ponovno ogledali fotografije živali. Tokrat smo se osredotočili na poimenovanje in število sestavnih delov (tačke, krila, telo, glava...). Otroci so opazovali fotografije in šteli, koliko tačk, kril, oči itn. imajo posamezne živali.

Potek in analiza dejavnosti:

V matematično dejavnost sem otroke vpeljala tako, da sem jim povedala, da bomo pravljico Gradič tudi dramatizirali in skupaj izdelali lutke. Povedala sem jim, da bodo oni sami izdelali lutke, tako da jih bodo narisali. Njihove risbe bodo postale lutke. Spomnila sem jih, da smo prejšnjega dne opazovali fotografije živali. Vprašala sem jih, če bi si radi te fotografije še enkrat ogledali. Navdušeno so pritrdili. Spet so stekli po povečevalni stekli. Začeli smo z muho. Tokrat sem vodila pogovor drugače. Vprašala sem jih, kaj vse bodo narisali pri muhi. Koliko kril ima? Koliko tačk? Koliko oči? Otrok, ki je imel takrat fotografijo v roki, je kazal s prsti in štel: 4 krila, 6 tačk, 2 oči. Tako smo naredili z vsako živaljo. Otroci, stari od 4 do 6 let, niso imeli nobene težave pri štetju. Triletniki so ponavljali in se trudili, da bi šteli s prsti kot veliki in srednji. Na tak način smo obdelali vse živali.

Slika 40: Štetje živalskih sestavnih delov

Slika 41: Štetje živalskih sestavnih delov1

3.5.6 Šesta dejavnost: Risanje živali iz glasbene pravljice Gradič (Področje umetnost – umetniška zvrst: likovno ustvarjanje)

(Globalni in kurikularni cilji ter primeri dejavnosti od 3. do 6. leta so povzeti po Bahovec idr., 2013, str. 38-43)

Globalni cilji:

- Razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti.

Kurikularni cilji:

- Negovanje in razvijanje individualnih ustvarjalnih potencialov v fazah doživljanja, zamišljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja na področju umetniških dejavnosti.

Operativni cilji:

- Otrok razvija svojo ustvarjalnost z likovnim ustvarjanjem.
- Otrok se nauči pozornega opazovanja fotografij živali in je pozoren na detajle.
- Otrok preizkuša risanje po opazovanju.

Primeri dejavnosti od 3. do 6. leta:

- Opazuje svet in ustvarja dvodimenzionalne likovne kompozicije.
- Riše tudi drobnejše oblike in detajle.

Vloga odraslega:

Pri vsakem otroku mora vzgojitelj upoštevati otrokove značilnosti na posameznih umetniških področjih, ki se odražajo na povsem individualen način. Otrokovih del vzgojitelj ne sme ocenjevati in otroka tudi ne hvaliti pretirano. Otrokova estetska presoja ga zanima, vendar vanjo ne posega. Zavedati se mora, da je nastajanje dela pomembnejše od rezultata. Da bo otrok ustvarjalno likovno ustvarjal, mu mora vzgojitelj

ponuditi raznovrstno likovno okolje. Pestri, zabavni, zanimivi in presenetljivi viri izzivajo otrokovo željo po ustvarjanju in udejanjanju. Umetniške dejavnosti so tudi pomemben in spodbuden del učenja na drugih področjih. Odrasli lahko v okviru umetniške dejavnosti povezuje vsebine z vsemi kurikularnimi področji (Bahovec idr., 2013).

Opis dejavnosti:

Vsakemu otroku sem dala bel list papirja in svinčnik. Pogovorili smo se o živalih, ki smo jih prejšnje dni opazovali, in jih ponovno poimenovali. Skupaj smo izbrali žival, ki jo je moral prav vsak otrok narisati. Otroci so imeli sredi mize fotografijo živali in tudi povečevalno steklo, ki je bilo zanje dodatna motivacija pri likovnem ustvarjanju. Risali so po opazovanju fotografij živali.

Potek in analiza dejavnosti:

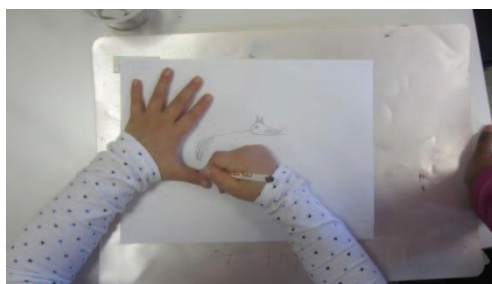
Otroke sem povabila v razred in jim povedala, da bomo narisali živali, ki smo jih obravnavali. Vsakdo je risal vse živali. Začeli smo z muho. Najprej smo vsi skupaj na glas ponovili, koliko tačk, kril in oči ima. Vzgojiteljica je nato razdelila bele liste in svinčnike. K eni mizi sva posedli triletnike, saj sva vedeli, da potrebujejo več pomoči pri risanju. Pri drugi mizi so sedeli otroci, stari od 4 do 6 let. Otroci niso še nikoli narisali muhe, zato so imeli velike težave, kako naj pričnejo z delom. Stalno so gledali, kaj bo narisal sošolec, ki je sedel blizu. Tako sva se z vzgojiteljico odločili, da bo ona vodila male, jaz pa velike in srednje. Usedla sem se z njimi in jih začela voditi pri delu. Na vsaki mizi je bila slika muhe. Rekla sem jim, da bomo najprej narisali telo in glavo. Nekateri otroci so me vprašali, kako naj to narišejo. Odgovorila sem jim, naj dobro pogledajo fotografijo sredi mize in naj skušajo narisati nekaj podobnega. Ko so vsi narisali telo in glavo, sem jim rekla, naj narišejo oči. Spet so začeli šteti na glas in šteli so tudi, ko so risali. Njihovo pozornost sem usmerjala v opazovanje fotografije sredi mize in tako je delo lepo steklo. Mislila sem, da jim bo risanje lažje, a ni bilo tako. Pri risanju drugih živali so že vedeli, kam morajo usmeriti pozornost in kako naj začnejo z delom. Hitro so osvojili metodo dela. Po istem postopku smo narisali še bolho, komarja in miš. Druge živali smo narisali v naslednjih dneh.

Slika 42: Risanje muhe Sitnice

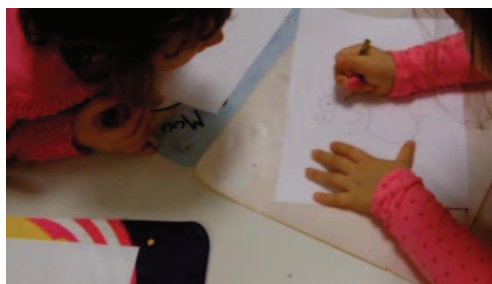
Slika 43: Risanje volka Grabeža

Slika 44: Risanje volka Grabeža 1

Slika 45: Risanje žabice Kvakice

Slika 46: Risanje žabice Kvakice 1

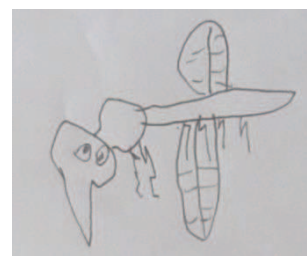
Risbe živali

Slika 47: Risba muhe Sitnice

Slika 48: Risba bolhe
Skokice

Slika 49: Risba komarja
Piskarja

Slika 50: Risba miške
Dolgorepke

Slika 51: Risba žabice
Kvakice

Slika 52: Risba zajčka
Brzopetca

Slika 53: Risba lisičke
Sestričke

Slika 54: Risba volka
Grabeža

Slika 55: Risba medveda
Teptuna

3.5.7 Sedma dejavnost: Izdelovanje živalskih lutk glasbene pravljice Gradič (Področje umetnost – umetniška zvrst: oblikovanje)

(Globalni in kurikularni cilji ter primeri dejavnosti od 3. do 6. leta so povzeti po Bahovec idr., 2013, str. 38-43)

Globalni cilji:

- Razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti.

Kurikularni cilji:

- Negovanje in razvijanje individualnih ustvarjalnih potencialov v fazah doživljanja, zamišljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja na področju umetniških dejavnosti.

Operativni cilji:

- Otrok spozna ploske lutke.
- Otrok spozna tehniko izdelave ploskih lutk.
- Otrok si zamišlja, izbira in oblikuje lutke.
- Otrok razvija ustvarjalnost.
- Otrok vzljubi lutke in jih uporablja pri prosti igri.

Primeri dejavnosti od 3. do 6. leta:

- Izmišlja si, izbira in oblikuje lutke, prvine kostuma in scene za dramske dejavnosti.

Vloga odraslega:

Umetniške dejavnosti potekajo tako, da otrok sam išče, raziskuje in najde odgovor, rešitev za idejno, organizacijsko ali izvedbeno nalogo ali problem. Otroku moramo omogočiti, da je sam ustvarjalec. Odrasli morajo otroku oblikovati bogato in raznovrstno likovno okolje z različnimi spodbudami, ki otroku omogočajo doživljanje umetnosti. Odrasli otrokovo ustvarjalnost pričakujejo tudi na nivoju oblikovanja na likovnem področju. Podpirati ga morajo v radovednosti in izvirnosti. Sproti prepoznavajo otrokove specifične potenciale, limite, ki jih otrok kaže na umetniškem področju, saj so umetniške dejavnosti pomemben in spodbuden del učenja tudi na drugih kurikularnih področjih (Bahovec idr., 2013).

Opis dejavnosti:

Z otroki smo izdelali ploske lutke. Otroci so bili sami ustvarjalci v izdelovalnem procesu ploskih lutk. Sami so izbirali barve in materiale, da je bil končni izdelek v celoti sad njihove zamisli.

Potek in analiza dejavnosti:

Na vrsti je bila izdelava lutk. Odločila sem se, da bom z otroki izdelala ploske lutke, ker so te za otroke najlažje in veliko lahko naredijo sami. Otroci so prejšnje dni risali živali s svinčnikom. Po jutranjem pogovoru v krogu smo se posedli na tla. Povedala sem jim, da je zdaj na vrsti lutkovna delavnica. Lutke bodo otroci izdelali iz risb, ki so jih sami narisali. Na tla smo položili vse risbe o muhi in izbrali tisto, ki naj bi bila najustreznejša za našo lutkovno predstavo. Ko sem jih vprašala, katero risbo bomo izbrali za našo lutko, je vsak otrok pokazal svojo. Rekla sem jim, da so vse lutke zelo lepe, a da potrebujemo za našo predstavo samo eno, tisto, ki jo bomo lahko najlepše

premikali. Še vedno je vsakdo najraje pokazal svojo. Tako sem se odločila, da jih bom vodila z vprašanji: katera ima najlepše oči? Katera ima najlepša krila? Katera ima najlepše telo? Tako smo končno izbrali risbo, ki je postala lutka. Nato sem otrokom povedala, da bomo lutko povečali s fotokopirnim strojem, in ko smo dobili pravo velikost, smo se po skupinah lotili dela.

Z otroki smo se pogovorili, katere barve je, koliko tačk ima, koliko oči, koliko kril, če skače, leti ali plava, in tako smo začeli z delom. Prva lutka je bila za vse najtežja, ker niso nikoli izdelovali takih lutk. Tako sem se z otroki usedla za mizo in jih vodila pri delu. Vprašala sem jih, kako bi pri muhi naredili krila, tačke, oči, kateri material bi za te dele uporabili. Na začetku otroci niso razumeli, kaj od njih pričakujem. S pogovorom smo skupaj prišli do odgovorov. Po prvi lutki je delo steklo. Pri izdelovanju naslednjih lutk so otroci natančno vedeli, kako bomo kaj naredili in kaj želim od njih: čim več fantazije in ustvarjalnosti, da bo vsaka lutka edinstvena in njihov izdelek čudovit. Lutke smo izdelovali v manjših skupinah, ker so v vrtcu otroci različnih starosti. Srednji in veliki so radi izdelovali lutke, strigli, barvali, lepili, poskušali, kako se lutka premika. Malim pa je pozornost hitro padla. Lepo so delali, le če sem jih vodila pri delu. Moje največje zadoščenje so bili njihovi ponosni obrazi, ko je bila lutka izdelana in so jo lahko sami »migali«. Vsi so jo hoteli prvi imeti in »migati«. Kar sami so se začeli z njo igrati. Ponosni so bili in zadovoljni s svojim delom in prav to sem hotela doseči.

Postopek izdelave lutk:

1. Najprej so otroci izstrigli žival. Pri vsaki živali smo izstrigli telo in se odločili, da bomo dodatne živalske značilne dele izdelali iz drugačnih materialov.

Slika 56: Izstriženje živali

Slika 57: Izstriženje živali 1

Slika 58: Izstriženje živali 2

Slika 59: Izstriženje živali 3

2. Izstriženo žival so otroci položili na karton in narisali obris s svinčnikom.

Slika 60: Iskanje idej za izdelavo lutk

Slika 61: Risanje obrisa živali

3. Figure na kartonu sva izstrigli z vzgojiteljico, saj je bilo to za otroke pretežno.

4. Otroci so telo živali zalepili na karton.

Slika 62: Lepljenje živali na karton

Slika 63: Lepljenje živali na karton 1

5. Nato smo se z otroki pogovorili o tem, iz katerih materialov bomo naredili posamezne dele.

6. Otroci so pobarvali telo, upoštevajoč fotografije živali, ki smo si jih predhodno ogledali.

Slika 64: Barvanje živali

Slika 65: Barvanje živali 1

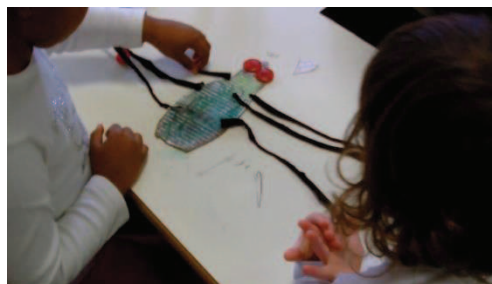

Slika 66: Barvanje živali 2

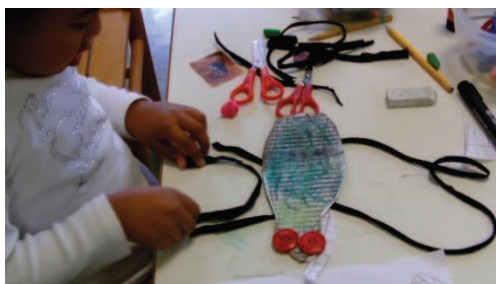
7. Skupaj smo se odločili, kako bomo prikazali druge dele telesa, in jih izdelali.

Slika 67: Izdelovanje živalskih delov
telesa iz različnih materialov

Slika 68: Izdelovanje živalskih delov
telesa iz različnih materialov 1

Slika 69: Izdelovanje živalskih delov telesa iz različnih materialov 2

Slika 70: Izdelovanje živalskih delov telesa iz različnih materialov 3

Slika 71: Izdelovanje živalskih delov telesa iz različnih materialov 4

8. Odločili smo se, kako bomo lutko animirali.

Slika 72: Pogovor o lutkah

Slika 73: Pogovor o značilnostih ploskih
lutk

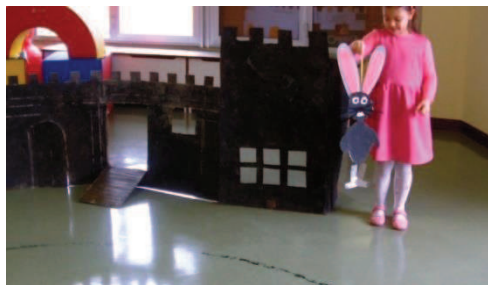
Slika 74: Prikaz gibanja ploskih lutk

Slika 75: Otroci vadijo premikanje ploskih
lutk

Slika 76: Prikaz, da se ploske lutke uporabljajo samo na eni strani

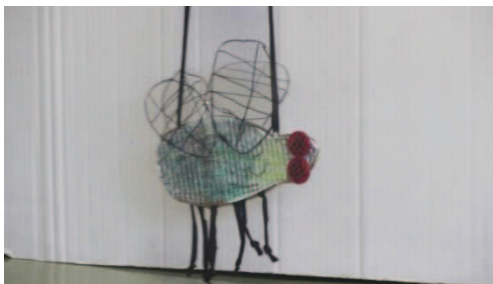

Slika 77: Otroci vadijo premikanje lutke v različne smeri

9. Končna lutka je bila pripravljena.

1. dan:

MUHA SITNICA

Slika 78: Lutka muhe Sitnice

- Telo: karton, pobarvan z voščenkami (temno in svetlo zelena ter črna barva);
- oči: dva rdeča gumba;
- krila: prosojnice;
- tačke in vodilo za lutko: črne najlonske nogavice.

BOLHA SKOKICA

Slika 79: Lutka bolhe Skokice

- Telo: karton, pobarvan z voščenkami (rjava in oranžna barva);
- oči: dva črna gumba;
- tačke in rilček: majhna oranžna ščetka;
- vodilo za lutko: lesena palica.

KOMAR PISKAR

Slika 80: Lutka komarja Piskarja

- Telo: karton, pobarvan z voščenkami (rjava, rumena in zelena barva);
- oči: dva rdeča gumba;
- rilček: majhna zelena ščetka;
- krila: prosojnice in plastenka;
- tačke in vodilo za lutko: rjava volna.

2. dan:

MIŠKA DOLGOREPKA

Slika 81: Lutka miške Dolgorepke

- Telo: karton, pobarvan s tempera barvo (rjava, črna in bela barva);
- oči: črn gumb;
- smrček in brke: trši črn papir;
- ušesa: trši roza karton;
- rep: spletena kita iz rjave volne;
- vodilo za lutko: lesena palica.

ŽABICA KVAKICA

Slika 82: Lutka žabice Kvakice

- Telo: karton, pobarvan s tempera barvo (zelena in rumena barva);
- oči: dva rdeča gumba;
- usta: majhna rdeča ščetka;
- kraka: trši zelen kos papirja in majhna zelena ščetka;
- vodilo za lutko: lesena palica.

ZAJČEK BRZOPETEC

Slika 83: Lutka zajčka Brzopetca

- Telo: karton, pobarvan s tempera barvo (siva barva);
- oči: dva bela kroga iz papirja in dva črna gumba;
- smrček in brke: trši črn papir;
- ušesa: trši siv in roza papir;
- tačke: trši siv papir;
- vodilo za lutko: lesena palica.

3. dan:

LISIČKA SESTRICA

Slika 84: Lutka lisičke Sestričke

- Telo, glava in tačke: karton, pobarvan s tempera barvo (oranžna in rjava barva);
- oči: bel in črn kos papirja;
- obrvi: kos črnega blaga;
- smrček: črna penasta guma;
- brke: črn trši papir;
- ušesa: oranžen papir;
- vodilo za lutko: leseni palici.

VOLK GRABEŽ

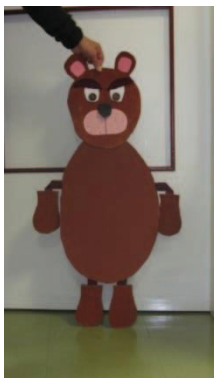

Slika 85: Lutka volka Grabeža

- Telo, glava in tačke: karton, pobarvan s tempera barvo (temno siva barva);
- oči: bel in črn kos papirja;
- smrček: črna penasta guma;
- brke: črn trši papir;
- ušesa: sivo blago, zalepljeno na karton;
- jezik: rdeč kos blaga;
- zobje: belo usnje;

- vodilo za lutko: leseni palici.

MEDVED TEPTUN

- Telo, glava, tačke in ušesa: karton, pobarvan s tempera barvo (rjava barva);
- oči: bel kos papirja in rjava gumba;
- obrvi: kos blaga;
- smrček: črna penasta guma in kos tršega roza papirja;
- vodilo za lutko: lesena palica.

Slika 86: Lutka medveda Teptuna

3.5.8 Osmi dejavnost: Prva dramatizacija glasbene pravljice Gradič (Področje umetnost – umetniška zvrst: drama)

(Globalni in kurikularni cilji ter primeri dejavnosti od 3. do 6. leta so povzeti po Bahovec idr., 2013, str. 38-45)

Globalni cilji:

- Razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti.

Kurikularni cilji:

- Negovanje in razvijanje individualnih ustvarjalnih potencialov v fazah doživljanja, zamišljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja na področju umetniških dejavnosti.

Operativni cilji:

- Otrok spozna značilnosti gibanja ploskih lutk.
- Otrok si zamišlja in izvaja animacijo s ploskimi lutkami.
- Otrok sodeluje v igri z drugimi.

Primeri dejavnosti od 3. do 6. leta:

- Si izmišlja in izvaja animacijo z različnimi vrstami lutk.

Vloga odraslega:

Umetniško delo temelji tudi na bogatih predstavah. S pestrim in bogatim glasbenim, likovnim in plesnim okoljem ter z umetniškimi dejavnostmi vzgojitelj skrbi za razvoj otrokovih glasbenih, likovnih in plesnih predstav. Hkrati mu omogoča, da gradi tudi predstave o posameznih umetniških vejah umetnosti kot celote, o izražanju in komunikaciji, pogloblja pa tudi predstave o svetu, življenju, kulturi, sebi ter o povezanosti s skupnostjo in svetom (Bahovec idr., 2013).

Opis dejavnosti:

Otroci so sami odkrivali in spoznali gibanje ploskih lutk. Z lutkami so sami dramatizirali zgodbo in izdelali sceno. Igrali so prosto in sami oblikovali tekst zgodbe. Sledili pa so zaporedju dogajanj.

Potek in analiza dejavnosti:

Otroci so bili tako navdušeni nad svojim delom in končnimi izdelki, da so sami hoteli dramatizirati zgodbo. Prosili so me, če bi lahko uporabili za dramatizacijo grad, s katerim smo se igrali igro Kdo se skriva v gradu. Vesela sem bila, ker sem videla, da so lutke vzljubili.

Grad smo podaljšali na straneh, da bi lahko stali v gradu vsi otroci in njihove lutke. Izrezali smo vrata in okna, kjer naj bi otroci odložili lutke med predstavo, in nato je bilo na vrsti barvanje. Grad so pobarvali otroci sami s spužvo in sivo barvo. Naslednjega dne sva ga z vzgojiteljico še pritrdili na tršo podlago.

Slika 87: Scenografija gradu

Na vrsti je bilo gibanje lutk ob gradu in glasbi. Ponovno sem povedala otrokom, kaj so ploske lutke, in jih opozorila, da imamo pravila za njihovo gibanje. Pogovorili smo se o tem:

- Zakaj se tako imenujejo?

- Kakšne ploske lutke smo naredili?
- Ali se lahko uporabljajo na obeh straneh?
- Ali se naše lutke lahko obrnejo?
- Na kaj moramo paziti pri gibanju?
- Ali lahko vsaka lutka pride z leve in desne strani?
- Zakaj imajo nekatere lutke eno oko, druge pa dve?

Nato si je vsak otrok izbral lutko in začeli smo z gibanjem po glasbi. Opazila sem, da jim ni bilo tako lahko. Težili so k temu, da bi lutko obračali, in z vzgojiteljico sva jih večkrat popravljali, saj se ploske lutke lahko uporabljajo le na eni strani. Otroci pa so se pri gibanju z lutko obračali, tekali, skakali, in tako so se ploske lutke v prostoru popolnoma izgubile. Čeprav sva jih z vzgojiteljico večkrat opozorili na pravilno držo in gibanje, jim je bilo to težko. Ta težava jih je nekoliko potrla. Da bi jim pomagali pri gibanju, sva sestavili dva kartonasta grmiča, enega na desni in enega na levi strani gradu. Lutke bi tako "migali" ob navpični ploski podlagi, kjer bi jih posledično ne mogli obračati. Res jim je to pomagalo, da so razumeli, kako se ploske lutke gibajo, samo levo in desno, pobarvana stran pa je morala biti vedno obrnjena proti publikli. Tudi grmičevje so otroci naredili sami. Zelen papir so raztrgali na manjše kose in ga nato zalepili z vinavilom.

Slika 88: Izdelava grmičevja

Slika 89: Izdelava grmičevja 1

Zadovoljna pa sem bila, da smo se spopadli s težavo in jo odlično rešili. Na tak način so se spet veselo začeli igrati.

Slika 90: Muha Sitnica prileti do gradu

Slika 91: Muha Sitnica začne živeti v gradu

Slika 92: Nato priskaklja bolha Skokica

Slika 93: Muha Sitnica jo nagovori in jo povabi v grad

Slika 94: Muha in bolha živita v gradu

Slika 95: Proti gradu leti komar Piskar

Slika 96: Čez polja priteče miška Dolgorepka

Slika 97: Iz mlake priskaklja žabica Kvakica

Slika 98: Tudi miška in žaba začneta živeti v gradu

Slika 99: Iz grma priskaklja zajček Brzopetec

Slika 100: Nazadnje pride do gradu tudi medved Teptun

Slika 101: Medved Teptun vse potepta

Slika 102: Otroci in njihove lutke po dramatizaciji zgodbe

3.5.9 Deveta dejavnost: Druga dramatizacija glasbene pravljice Gradič za italijansko sekcijo vrtca (Področje družba)

(Globalni in kurikularni cilji ter primeri dejavnosti od 3. do 6. leta so povzeti po Bahovec idr., 2013, str. 50-54)

Globalni cilj:

- Doživljanje vrtca kot okolja, v katerem so enake možnosti za vključevanje v dejavnosti in vsakdanje življenje, ne glede na spol, telesno in duševno konstitucijo, nacionalno pripadnost, kulturno poreklo, veroizpoved itn.

Kurikularni cilji:

- Otrok ima možnost razvijati sposobnosti in načine za vzpostavljanje, vzdrževanje in uživanje v prijateljskih odnosih z enim ali več otroki.

Operativni cilji:

- Otrok se druži in vzpostavlja prijateljske odnose z drugače govorečimi otroki.
- Otrok spozna, da je vsak jezik enako pomemben in vreden spoštovanja.

Opis dejavnosti:

Otroci slovenske sekcije so odigrali dramatizacijo z lutkami glasbene pravljice Gradič italijanski sekciji v slovenskem jeziku. Vzgojiteljica slovenske sekcije je pred dramatizacijo obnovila pravljico v italijanščini, da bi italijansko govoreči otroci in italijansko govoreče vzgojiteljice bolje razumeli dogajanje.

Potek in analiza dejavnosti:

V otroškem vrtcu v Devinu sta dve sekciji: slovenska in italijanska. Otroci se med sabo dobro poznajo. Kosijo v skupni jedilnici in tudi dvorišče je skupno, tako da se lahko igrajo skupaj. Da bi se otroci še bolje spoznali in premostili katerokoli pregrado, ki bi lahko nastala med njimi zaradi različnega jezika, so vzgojiteljice med letošnjim šolskim letom izpeljale projekt z naslovom Prijateljstvo je ... Načrtovale so deset dejavnosti, ogledov in izletov, ki bi jih opravili skupaj obe sekciji. Na vrsti je bilo tudi spoznavanje italijanskega in slovenskega jezika, saj živijo ti otroci v dvojezičnem okolju. Italijanski jezik poznajo skoraj vsi otroci, slovenskega pa ne. Tako sem v okviru tega projekta predlagala, da bi otroci slovenske sekcije odigrali otrokom italijanske dramatizacijo glasbene pravljice Gradič v slovenskem jeziku. Otroci so bili navdušeni.

Nekega jutra smo se po malici odpravili v telovadnico. Z otroki smo pripravili scenografijo in lutke, nato pa smo povabili otroke italijanske sekcije na ogled predstave. Že med pripravo na igro so italijansko govoreči otroci stalno kukali skozi vrata, kaj se dogaja. Ko je bilo vse pripravljeno, smo povabili italijansko govoreče otroke, naj vstopijo in se posedejo. Slovenska vzgojiteljica je obnovila celotno pravljico

v italijanščini, da bi otroci in vzgojiteljice italijanske sekcije razumeli dogajanje. Poleg zgodbe je morala prirediti tudi imena živali. Otroci so z zanimanjem poslušali in videla sem, kako občudujejo izdelane živali. Tako smo začeli. Začudena sem bila, ko je prva deklica, ki je nastopila kar sama, prevedla to, kar je imela povedati, iz slovenščine v italijanščino. Vsi slovensko govoreči otroci dobro poznajo italijanščino, saj živijo v večinoma italijanskem okolju. Vzgojiteljica ji je rekla, naj nastopa kar v slovenskem jeziku, da bodo lahko tudi italijanski otroci spoznali slovenski jezik. Otroci so se res izkazali in tudi gledalci so kar strmeli v lutke in v popolni tišini opazovali dogajanje. Na koncu je sledil dolg aplavz. Italijansko govorečim otrokom je bila igra zelo všeč. Igralci so se priklonili publiki in sledila je predstavitev vsake živali, da so si jo otroci lahko bolje ogledali. Na koncu je bila še skupinska slika kot dokumentacija opravljene dejavnosti.

Slika 103: Otroci slovenske in italijanske sekcije

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

Projekt Od branja do lutk je bil prvi projekt, ki sem ga načrtovala in izpeljala v vrtcu. Pri tem sta mi pomagali obe vzgojiteljici. Prvotna zamisel je bila zelo preprosta lutkovna delavnica, ki se je nato razširila v pravi projekt. Moja želja je bila ta, da bi se otroci ob lutkovnem ustvarjanju naučili čim več stvari, usvojili nova znanja in bili aktivni udeleženci pri vseh dejavnostih. S pomočjo medpodročnega povezovanja sem skušala nuditi otrokom celotnosten pogled na obravnavane vsebine. Z raznimi dejavnostmi, ki sem jih izvedla z otroki med projektom, sem hotela preveriti naslednje hipoteze:

H1: Izdelava lutk je idealno sredstvo medpodročnega povezovanja.

H2: Skupna izdelava lutk razvija otrokovo radovednost in ustvarjalnost.

H3: Izdelava lutk privede otroke do skupnega sodelovanja in izmenjave mnenj.

H4: S pomočjo lutk se otrok sproščeno izraža.

H5: Otrok s pomočjo lutk bolje usvoji obravnavane vsebine.

H6: Vsebine, ki jih je otrok usvojil z lutkami, bo priklical v spomin pri nadaljnjih dejavnostih.

H1: Izdelava lutk je idealno sredstvo medpodročnega povezovanja.

Prvotna preprosta ideja za projekt se je rodila iz želje, da bi z otroki izdelala lutke za rusko ljudsko pravljico Gradič. Razmišljala sem, kako bi lahko izdelala z otroki lutke, ki jih otroci še ne poznajo. Tako sem otrokom najprej prebrala pravljico, potem pa smo poslušali prirejeno glasbo. Ob glasbi so se otroci prosto gibali in nato smo podrobno obdelali vsako žival. Pogovorili smo se o njenih fizičnih značilnostih in prešteli njene tačke, oči in krila, šele nato so jo otroci narisali. Ta priprava je bila nujno potrebna, da so otroci jasno vedeli, kakšen mora biti končni izdelek lutke. Pri načrtovanju projekta sem zaobjela vsa kurikularna področja in načrtovala dejavnosti, ki so bile med seboj tesno povezane: od jezika mimo glasbe in gibanja do narave, matematike in družbe ter ponovno do umetnosti. Tako sem ponudila otrokom celotnosten pogled na obravnavano temo.

Na osnovi analize dejavnosti potrjujem hipotezo, da je izdelava lutk idealno sredstvo medpodročnega povezovanja.

H2: Skupna izdelava lutk razvija otrokovo radovednost in ustvarjalnost.

Arthur Cropley (1992, v Kroflič, 1999, str. 72) poudarja,

»da ima ustvarjalnost, ki jo pojmuje kot inovativno, svobodno, drzno, izvorno mišljenje, tri sestavine: intelektualno prvino (moč porajanja idej), motivacijsko prvino (želja po delu na zamislih in komuniciranju z njimi, koso izdelane), emocionalno prvino (pogum za drugačno razmišljanje, vztrajanje, upiranje pritiskom konformizma, tveganje posmeha ipd.). Vse tri prvine naj bi v interakciji vseboval tudi vzgojno-izobraževalni proces, v kolikor želimo imeti ustvarjalno misleče otroke in ustvarjalne dosežke.«

Pri izdelavi lutk sem želela, da so lutke v celoti delo otrok. Zastavila sem si cilj, da si bodo otroci sami izbirali materiale in barve, ki jih bodo uporabili pri izdelavi lutk. Takoj pa sem opazila, da jim je izdelava prve lutke delala precejšnje težave. Otroci so se prvič znašli pred izzivom lastnih ustvarjalnih odločitev in njihove izvedbe. Zelo so bili zadržani. Imela sem občutek, da jim primanjkuje idej, izvirnosti, da ne vedo, kako bi lahko nekaj izdelali. Začela sem jih voditi z vprašanji in kmalu so se kreativno sprostili ter rojevale so se prave umetnine. Pri nadaljevanju ustvarjalnega procesa je bilo opaziti, kako prihajata na dan njihova ustvarjalnost in izvirnost. Ker so bili otroci svobodni pri ustvarjanju, je bilo za izdelavo novih lutk vedno več originalnih idej.

Upoštevač potek dejavnosti, potrjujem hipotezo, da skupna izdelava lutk razvija otrokovo radovednost in ustvarjalnost.

H3: Izdelava lutk privede otroke do skupnega sodelovanja in izmenjave mnenj.

Ko je vsak otrok narisal svojo žival, je sledila izbira tiste risbe, iz katere naj bi izdelali našo lutko. Za vsako žival smo imeli 14 risb. Risbe smo položili na tla in se z otroki posedli okrog njih. Otroke sem vprašala, katera je po njihovem mnenju najprimernejša risba za izdelavo lutke. Vsak je predlagal svojo, zato sem se odločila, da jim bom pomagala pri prvi izbiri. Najprej sem poudarila dejstvo, da so vse risbe zelo lepe in originalne. Obrazložila sem jim, da moramo za predstavo izbrati samo eno, tisto, s katero bomo najlažje in najbolje »migali« med lutkovno predstavo. Najprej sem jih vprašala, katera muha ima najlepše oči, katera najlepšo glavo, katera najlepše telo, in tako smo počasi s skupnim sodelovanjem in izmenjavo mnenj prišli do ene in edine izbire. Pri nadaljnjem izbiranju so bili otroci pri drugih živalih objektivnejši. Starejši so razumeli kriterij, po katerem moramo izbirati. Malčki pa so večinoma še dalje kazali svoje risbe.

Izdelali smo vsako lutko posebej, pri tem pa so sodelovali vsi otroci. Izmenjevali so si mnenja in ideje, kako bi kaj skupaj izdelali in kdo bo kaj delal. Včasih so se tudi

prepirali, saj je vsak otrok želel izdelati lutko po svojem okusu. Moja naloga pa je bila ta, da sem skušala otroke pripeljati do skupne izbire. Večkrat sem jim povedala, da so vse ideje dobre, a da se je treba odločiti za tisto, ki bo najprimernejša za naše potrebe z ozirom na predstavo. Izdelava lutk je privedla otroke do skupnega sodelovanja in izmenjave mnenj.

Opisane dejavnosti izrazito temeljijo na skupinskem ustvarjanju in na sodelovanju v majhnih skupinah. Če skupina želi uspešno pripraviti prizor, je nujna dobra interakcija v skupini, to pa zahteva od otrok medsebojno usklajevanje mnenj in dogovarjanje. Treba je spoštovati drug drugega, se poslušati, sprejemati ideje drugih in biti pozorni na čustva in reakcije sovrstnikov v skupini (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

Na osnovi analize te dejavnosti potrjujem hipotezo, da izdelava lutk privede otroke do skupnega sodelovanja in izmenjave mnenj ter pripomore k razvoju in utrditvi medsebojnih odnosov.

H4: S pomočjo lutk se otrok sproščeno izraža.

Ko je bila izdelana prva lutka, so se otroci prepirali, kdo bo prvi lutko animiral. Najprej smo se z otroki pogovorili o značilnostih ploskih lutk, vsak je lahko lutko poskusil premikati in nato sem jih spodbudila, da se z lutkami spontano igrajo. Ko še niso bile izdelane vse lutke, so se otroci prepirali, katero bo kdo imel. Otroci so se z lutkami igrali v različnih kotičkih. Po dva in dva sta si poiskala svoje mesto za igro in si izmišljevala razne zgodbe. Pogovarjala sta se s pomočjo lutke. Lutke so otroci takoj vzljubili, verjetno zato, ker so jih izdelali popolnoma sami. Zelo so pazili, kako z njimi ravnajo, saj so vedeli, da se lahko tudi raztrgajo oz. odlepijo.

Na koncu je bila na vrsti še lutkovna predstava. Otroci so pravljico slišali velikokrat, zato so že dobro poznali potek zgodbe. Skupaj smo pripravili scenografijo in otroke sem spodbudila, da prosto dramatizirajo zgodbo. Odlično jim je uspelo. Z otroki nisem nikoli vadila teksta. Pustila sem, da sami ustvarijo zgodbo, kot jim je najljubše.

»Prav motivacija narediti predstavo za gledalce pomaga otrokom premagati vse težave. Za njih je stik z občinstvom, naj so to vrstniki, mlajši otroci ali pa starši, najbolj vznemirljivo doživetje. Vzgojiteljeva vloga je biti spodbujevalec in opazovalec, spremljati potek dela, med katerim otroci mimogrede obvladajo marsikatero novo spoznanje, ki bi ga morda v drugačnih okoliščinah s precej več truda. Spretnost gibanja, ki jo osvojijo ob delu z lutkami, jim pomaga pri neverbalnem izražanju (pa tudi pri improviziranem besednem izražanju), pri

komunikaciji z gibom. Omogočiti otroku, da pokaže vse svoje posebne sposobnosti, iskati in spodbujati njegovo individualnost in ustvarjalnost – to so gotovo glavni cilji vsakega vzgojitelja» (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006, str.102).

Na osnovi analize dejavnosti sem ugotovila, da lutka omogoča otroku sproščeno in izvirno izražanje.

H5: Otrok s pomočjo lutk bolje usvoji obravnavane vsebine.

»Sklicujoč se na Gardnerjevo teorijo o več inteligencah (1993) in najrazlične raziskave (Bredikyte, 2000, Porenta, 2003, Hamre, 2004, Korošec, 2004) lahko z gotovostjo trdimo, da z dramsko-lutkovno dejavnostjo izvrstno razvijamo otrokove posamezne inteligence oz. talente ali sposobnosti. Poleg učenja dejstev, pojmov in zakonitosti, ki jih zahteva učni načrt, pa se otrok s kreativno dramo uči celostno, z vsem telesom in vsem mišljenjem. Spoznava svoje telo, spoznava svoja čustva, ki jih v igri z lutko tudi lažje razume, vživlja se v situacije drugih oseb, zato tudi njih lažje razume, z veliko motivacije pa rešuje zastavljene probleme, si odkrito hitreje zapomni in z lahkoto usvoji kurikularne cilje« (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006, str. 124).

Povod za projekt je bila lutkovna delavnica z otroki na osnovi glasbene pravljice Gradič. Z otroki smo izdelali vseh devet živali, ki nastopajo v pravljici. Preden smo se lotili izdelave lutk, pa smo vse živali podrobno obdelali. Največ časa smo se zadrževali na področju umetnosti, otroci pa so pri tem spoznali vsebine z vseh področij. Pri področju narava smo podrobno opisali in si ogledali posamezno žival, ki je nastopila v zgodbi. Povedali smo, kako se imenuje, katere barve je, če so jo otroci že kdaj videli. Ogledali smo si fotografije posameznih živali, prešteli vse sestavne dele in bili pozorni na tipične značilnosti vsake živali. Otroci so zelo pazljivo in z zanimanjem sledili dejavnosti in fotografije opazovali tudi s povečevalnim steklom. Mislim, da so na tak način dobro spoznali fizične lastnosti vseh živali, ki so nastopile v zgodbi. Kar so odkrili med raziskovanjem živali, so morali uporabiti pri izdelavi lutke. Morali so biti zelo pozorni in natančni pri raziskovanju, da bi bila lutka čim bolj podobna resnični živali.

Na osnovi analize dejavnosti potrjujem hipotezo, da otrok s pomočjo lutk učinkoviteje usvoji obravnavane vsebine.

H6: Vsebine, ki jih je otrok usvojil z lutkami, bo priklical v spomin pri nadaljnjih dejavnostih.

Že pri prvi dejavnosti, ki sem jo izvedla z otroki (branje pravljice), sem opazila, kako se otrokom obravnavane vsebine hitro vtisnejo v spomin. Izbrala sem glasbeno pravljico Gradič, ker je v njej veliko ponavljanja, in to imajo otroci zelo radi. V pravljici sta se ponavljala dva stavka: »Grad Gradiček reci mi, kdo v gradu zdaj živi« in »Pridi, le pridi, tu je lepo, stopi v Gradiček, v njem je toplo.« Med pripovedovanjem sem oba stavka zapela in ista dva stavka so zapeli tudi otroci. Imena živali so bila zelo originalna in premišljena za vsako žival. Z otroki smo jih ponovili velikokrat: med branjem, pri poglobljanju literarnoestetskega doživetja, pri obravnavanju in risanju živali ter pri izdelavi lutk, tako da je postala za otroke vsaka muha - muha Sitnica, vsak komar - komar Piskar itd. Vse živali, ki so jih srečali pri projektu, so imele pravljčna imena.

Z vzgojiteljico so otroci v naslednjih mesecih ponovno obravnavali živali in povedala mi je, da so si zgodbo in živali dobro zapomnili. Točno so poznali fizične lastnosti vsake živali; koliko tačk ima, koliko kril, kje živi ... Zapomnili so si vse, kar smo obravnavali med projektom, ker so bili sami aktivni udeleženci pri vseh dejavnostih in avtorji vseh idej. Prav zaradi tega mora vzgojitelj pri vsaki načrtovani dejavnosti spodbujati otroke k aktivnemu ustvarjanju, saj je prav aktivna udeležnost otrok osnova za celostno učenje. Otrokovo celostno učenje pomeni razumeti nekaj z umom in telesom, to se pravi, da bo otrok trajnostno usvojil nova znanja in jih bo vedno znal priklicati v spomin.

Ob koncu projekta lahko potrdim, da je lutkovni projekt, v katerem otroci samostojno raziskujejo in ustvarjajo, primerna oblika obravnavanja vseh kurikularnih področij. Vodilo celotnega projekta je bila aktivna udeležba otrok pri vseh dejavnostih, izkustveno učenje, medpodročno povezovanje, medsebojno sodelovanje in otrokovo svobodno izražanje z uporabo različnih umetniških zvrsti kot podlage za otrokov čim bolj celosten in kakovosten razvoj. Pri pripravi lutkovne predstave Gradič, ki je predmet pričujoče diplomske naloge, in pri vsem, kar je bilo s tem povezano, so otroci uživali, se sproščeno učili in vse opravljali z velikim veseljem.

Vsak dan smo ustvarjalci te naše realnosti, polne odkritosrčnega dialoga in volje do spoznavanja drug drugega v medsebojnem poslušanju in spoštovanju.

5 LITERATURA IN VIRI

- Bahovec, D., Bregar, K. G., Čas, M., Domicelj, M., Saje – Hribar, N., Japelj, B. in Jontes, B., idr. (2013). *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije.
- Batistič Zorec, M. (2009). Otroci so različni. V Devjak, T. in Skubic, D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 37-45). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Batistič Zorec, M. in Krnel, D. (2009). Prednost učenja pred poučevanjem. V Devjak, T. in Skubic, D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 47-76). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Borota, B., Geršak, V., Korošec, H. in Majaron, E. (2006). *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.
- Bruce, T. (1997). *Early childhood education*. London: Hodger & Stoughton.
- Caine, R., Caine, G. (1997). *Education on the edge of possibility*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Devjak, T., Skubic D., Polak A. in Kolšek V. (2012). *Predšolska vzgoja: od starega k novemu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Drake, S. M. (1998). *Creating Integrated Curriculum*. California, Corwin Press, inc.
- Edwards, C. (eds.) (1993). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Approach to Early Childhood Education*. Reggio Emilia, Massachusetts: Ablex Publishing Corporation.
- Edwards, C. in Forman, G. (1993). Conclusion: Where do we go from here? V C. Edwards, L. Gandini in G. Forman (ur.), *The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach to early childhood education*. New jersey: Ablex Publishing Corporation.
- Gradič (ruska pravljica). Pridobljeno 5. 1. 2015, s <http://www.vrtec-ig.si/zgodbica>.

Hansen, K. A. (2000): *Oblikovanje oddelkov, osredotočenih na otroke od tretjega do šestega leta starosti*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Hodnik Čadež, T. (2007). Učitelj kot raziskovalec medpredmetnega povezovanja. V Krek, J., Hodnik Čadež, T., Vogrinc J., Sicherl Kafol, B., Devjak, T. in Štemberger, T. (ur.), *Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli* (str. 131-149). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Katz, L. G. in Chard, S. C. (1989). *Engaging children's minds: The project approach*. Norwood. NJ: Ablex.

Kamenov, E. (1987). *Predšolska pedagogija I.*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Korošec, H. (2009). Lutkovna in dramska igra v otrokovih »sto jezikih«. V Devjak, T. In Skubic, D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 119-133). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Korošec, H. in Majaron, E. (ur.) (2002). *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Korošec, H. (2002): *Multikulturna vzgoja z lutkami*. V: Korošec, H. in Majaron, E. (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Pef.

Krek, J. in Vogrinc, J. (2007). Učitelj – raziskovalec vzgojno-izobraževalne prakse. V Krek, J., Hodnik Čadež, T., Vogrinc J., Sicherl Kafol, B., Devjak, T. in Štemberger, T. (ur.), *Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli* (str. 112-130). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Kroflič, B. (1999). *Ustvarjalni gib – tretja razsežnost pouka*. Ljubljana: Znanstveno publicistično središče.

Lake, K. (2002). Integrated Curriculum. School Improvement Research Series. Northwest Regional Educational Laboratory.
<http://www.nwrel.org/scpd/sirs/8/c016.html>

- Majaron, E. (2006). Zakaj glasba, ples, lutke pod isto "streho"? V Borota, B. idr. (2006) *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Pedagoška fakulteta.
- Malaguzzi, L. (1993). History, ideas and basic philosophy. V C. Edwards, L. Gandini in G. Forman (ur.), *The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach to early childhood education*. New Jersey: Ablex Publishing Corporation.
- Marentič Požarnik, B. (2000). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Misailović, M. (1991): *Dete i pozorišna umetnost*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Nograšek, L. (2014). *Lutke in medpodročje povezovanje*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Novak, H. s sod. (1990). *Projektno učno delo: drugačna pot znanja*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Sicherl Kafol, B. (2007). Procesni in vsebinski vidiki medpredmetnega povezovanja. V Krek, J., Hodnik Čadež, T., Vogrinc J., Sicherl Kafol, B., Devjak, T. in Štemberger, T. (ur.), *Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli* (str. 112-130). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Sitar, J., (2014) *Zapiski s predavanj pri predmetu – Lutke, drama, mediji*. Koper: Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem.
- Štemberger, V. (2007). Načrtovanje in izvajanje medpredmetnih povezav. V Krek, J., Hodnik Čadež, T., Vogrinc J., Sicherl Kafol, B., Devjak, T. in Štemberger, T. (ur.), *Učitelj v vlogi raziskovalca: akcijsko raziskovanje na področjih medpredmetnega povezovanja in vzgojne zasnove v javni šoli* (str. 93-111). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Turnšek, N., Hodnik Čadež, T. In Krnel D. (2009). Projektni pristop kot strategija spodbujanja participacije otrok v učenju in soustvarjanju življenja v vrtcu. V

Devjak, T. in Skubic, D. (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 209-229). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

6 PRILOGE

Priloga 1: PRIPRAVA NA DEJAVNOST po KOMUNIKACIJSKEM MODELU

Ruska ljudska pravljica – GRADIČ

STROKOVNO BRANJE LITERARNEGA BESEDILA

1. BRANJE

Preberem besedilo in skušam razumeti, katere so TEMA, MOTIVI in SPOROČILO književnega dela. Tema nam odgovarja na vprašanje, o čem govori besedilo, sporočilo pa, o čem nas zgodba pouči. Motivi so sestavni del teme.

Ruska ljudska pravljica Gradič

Tema: *Sprejemanje drugačnosti in skupno bivanje.*

Motivi: *Prijateljstvo, gostoljubnost.*

Sporočilo: *Močnejši zmaga.*

2. BRANJE

Pri drugem branju skušam predvideti otrokovo hipotetično recepcijo književnega dela oziroma to, kako bo otrok razumel besedilo. Poleg tega moram natančno analizirati prvine besedilnega sveta.

Ruska ljudska pravljica Gradič

Tema: *Medved je najmočnejši.*

Motivi: *Prijateljstvo.*

Sporočilo: *Medved vse potepta.*

Opazovanje prvin za razvijanje bralne zmožnosti (analiza prvin besedilnega sveta):

- *Dogajalni prostor, čas: grad Gradič, dan in noč.*
- *Literarne osebe: muha Sitnica, bolha Skokica, komar Piskar, miška Dolgorepka, žabica Kvakica, zajček Brzopetec, lisička Sestrička, volk Grabež in medved Teptun. Vse živali so pridne in prijazne razen medveda, ki na koncu prestraši vse živali in vse potepta.*
- *Razumevanje zgodbe: Razumevanje zaporedja živali v zgodbi.*
- *Razumevanje teme: O čem pripoveduje pravljica in katero je njeno sporočilo.*

- *Zaznavanje in razumevanje strukture oz. oblike: Ruska ljudska pravljica, glasbena pravljica.*

<u>Dejavnosti učitelja</u>	<u>Dejavnosti otrok</u>
1) UVODNA MOTIVACIJA	
Za uvodno motivacijo k ruski ljudski pravljici Gradič bi se z otroki igrala igrico Kdo se skriva v gradu? Iz kartona sestavim velik grad in ga postavim sredi igralnice. Po malici povabim otroke, naj pridejo pogledat, kaj stoji sredi igralnice. Vprašam jih, kaj je to in zakaj stoji tu.	Pozorno poslušajo in odgovorijo na vprašanja.
Tako jim napovem igrico Kdo se skriva v gradu? Razložim jim pravila igre. »Ob glasbi boste prosto plesali okrog gradu, in ko bo glasba utihnila, počepnite ter zaprite oči. Jaz se bom nato dotaknila nekoga, ta bo vstal in se skril v grad. V gradu bo čakal v popolni tišini. Druge otroke bom nato povabila, naj odprejo oči. Vprašala jih bom: »Sedaj otroci povejte mi, kdo v gradu zdaj živi?« Morali bodo ugotoviti, kateri od vrstnikov se skriva v gradu. Ko bodo pravilno odgovorili, bomo igro ponovili.	Pazljivo poslušajo navodila in se nato igrajo.
2) NAPOVED BESEDILA IN NJEGOVA UMESTITEV	
Otrokom povem, da tudi jaz poznam pravljico o gradu, a v tem gradu se niso skrivali otroci, temveč živali. Pravljica nosi naslov Gradič in je ruska ljudska pravljica.	Prisluhnejo.
Ali veste, kaj pomeni ljudska?	Odgovorijo na vprašanje.

(Poslušala bom njihove odgovore). To pomeni, da ne vemo, kdo je to pravljico napisal.	Pozorno poslušajo razlago.
Kako pa lahko poznamo pravljico, če ni nikjer napisana?	Otroci odgovorijo.
(Poslušam njihove odgovore) Take pravljice poznamo, ker si jih ljudje pripovedujejo med sabo. To pravljico je meni povedala vzgojiteljica, vzgojiteljici jo je povedala mama, mami pa babica in tako dalje.	Z zanimanjem poslušajo.
3) PREMOR PRED BRANJEM	
Za trenutek počakam, da se otroci umirijo in pozornost usmerijo k poslušanju pravljice.	Se umirijo in se pripravijo na poslušanje pravljice.
4) INTERPRETATIVNO BRANJE	
Otrokom preberem pravljico in sproti kažem ilustracije, ki spremljajo besedilo. (V zgodbi nastopa devet živali. Vsaka ima svoje ime: muha Sitnica, bolha Skokica, komar Piskar, miška Dolgorepka, žabica Kvakica, zajček Brzopetec, lisička Sestrička, volk Grabež in medved Teptun. Vsaka žival posebej pride do gradu, vpraša, kdo živi v njem, in tam tudi ostane. Zadnji pride še medved Teptun, prestraši vse živali, ki zbežijo, in vse potepta.) Pri interpretativnem branju te pravljice mora biti dobro izdelan govorni zapis. Vsaki živali v pravljici priredim različen ton glasu (barvo).	Pozorno poslušajo pravljico.
5) PREMOR PO BRANJU	
Zaprem knjigo in pogledam otroke. Vzpostavim očesni stik. Pogledam obraze otrok	V tišini premišlujejo o prebranem in doživljajo besedilo.

in iz njih razberem, če jim je bila pravljica všeč. Pri tem koraku ne vprašam ničesar.	
6) IZJAVA PO BRANJU	
Ponovim stavek: »Pridi le pridi, tu je lepo, stopi v Gradiček, v njem je toplo.«	Prisluhnejo izjavi.
7) IZRAŽANJE DOŽIVETIJ	
Počakam, če želijo otroci kaj povedati o zgodbi, ali pa jih jaz vprašam, če želijo kaj povedati.	Izjavijo oz. odgovorijo.
8) PONOVRNO BRANJE KNJIŽEVNEGA BESEDILA	
Otrokom preberem pravljico in sproti kažem ilustracije, ki spremljajo besedilo.	Pozorno prisluhnejo drugemu branju.
9) PREMOR PO BRANJU	
10) RAZČLENJEVANJE (ANALIZA) BESEDILA OZ. POGOVOR O BESEDILU	
Otroke vprašam, kaj jim je bilo najbolj všeč, in jih s kratkimi vprašanji, ki sledijo, pripeljem k obnovitvi pravljice. - Katere živali so nastopale v pravljici in katera so njihova imena? - Ali bi znali naštet živali v točnem zaporedju, kot se pojavijo v pravljici? - Zakaj mislite, da so vse te živali prišle v grad? - Kaj so počele vse skupaj v gradu? - Kje so živele prej? - Kaj pa se je zgodilo, ko je prišel medved? - Kam so zbežale živali?	Pozorno poslušajo, odgovarjajo in sodelujejo v razgovoru.
11) Poglabljanje literarnoestetskega doživetja	

Z otroki poslušam glasbeno pravljico Gradič in jim dam navodilo, naj se prosto gibljejo po glasbi.	Poslušajo in se prosto gibljejo.
Po poslušanju otrokom razdelim pripravljene karte s slikami živali, ki nastopajo v zgodbi. Skupaj obnovimo zgodbo in otroci pritrdijo karte na grad v pravilnem vrstnem redu.	Aktivno sodelujejo, obnavljajo in razporejajo karte v pravilnem vrstnem redu.
Otrokom razdelim karte s slikami živali in jim povem, da bomo igrali igro spomin - »memory«. Obrazložim jim pravila igre. Pri navodilih dodam pravilo, da morajo potem, ko karto obrnejo, žival na njej tudi poimenovati.	Se igrajo igro spomin in ponavljajo imena živali.
Otrokom ponudim še karte, na katerih so narisane sanje vsake živali. Obrazložim jim navodila igre. Karte živali bodo morali povezati z odgovarjajočimi sanjami.	Otroci povezujejo posamezne sanje z odgovarjajočo živaljo.